

Avalikud parklad

täituvad elektriautode laadimispunktidega. Lk 3

Otsekui ristsõna

on elektroonikaseadmete parandamine. Lk 6–7

Lääne Elu

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

LAUPÄEV, 5. APRILL 2025 | NR 39 (5178) | 1,50 €

Siin võiks olla teie reklaam!

Võtke ühendust reklaam@le.ee.

KAITSETÖÖSTUSPARK

Riik kaitsetööstust Piirsallu ei too, vald peab ise tooma

Kaitsetööstusparki hakatakse rajama Pärnu külje alla Ermistusse, Piirsalu kukkus riigi eelistuste seast välja. Lääne-Nigula vald kavatab ohjad enda kätte võtta ja siiski pargi rajada.

URMAS LAURI
JUHAN HEPNER
info@le.ee

Mullu veebruaris algatas valitsus kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu, et välja valida sobivaim koht laskemoona tootmiseks. Sõelale jäi viis ala: Aidu ja Põhja-Kiviõli Ida-Virumaal, kaks ala Pärnumaal ning Piirsalu Lääne-Nigula vallas.

Sel nädalal tehti teatavaks, et kaitsetööstuspargi eelisala on Ermistu Tõstamaal (Pärnu 1) ja selle järel teise eelistusena Põhja-Kiviõli. Valikust langes lõplikult välja Pärnu 2, kus arvatavad keskkonnamõjud oleksid kõige suuremad. Piirsalu ja Aidu alad jäeti ootenimekirja.

Hendrikson DGE keskkonnanõuandja Jaak Järvekuul ütles, et asukohta valikul võeti arvesse kaheksat komponenti, mille hulgas on tehniline teostatavus, baastaristu maksumus, riigikaitse sobivus, keskkonnamõjud jms.

Kaitseministeeriumi kaitsetööstuse arendamise erinõuniku Indrek Sirbi sõnul hakatakse esimese hooga parki rajama Pärnu külje alla. Kui moonatootjaid lisandub ning kõik Ermistusse ära ei mahu, hakatakse arendama ka Põhja-Kiviõli ala.

Kaitseministeeriumi nõuniku Indrek Sirbi sõnul on Piirsalul siiski veel võimalus.

URMAS LAURI

Piirsalu oli liiga väike

Aasta jooksul on kaitsetööstuspargi rajamise plaanid oluliselt kasvanud. Kui esialgu kavandati pargi suuruseks 50–100 hektarit, kuhu mahuks vähemalt kaks-kolm ettevõtet, siis hiljem seati ala suuruseks vähemalt 100 ha, kus hakkaks tegutseda vähemalt viis ettevõtet. Ermistu ala suurus on ligi 200 hektarit.

Kui riigi eriplaneering algataki, arvestati, et Piirsalus on kaitsetööstuspargi rajamiseks sobilikku maad 150 hektarit. Looduskaitsepiirangud kärpsid aga planeeringuala Piirsalus väiksemaks ning praeguseks on sellest alles veel vaid 61 hektarit – ülejäänud on metsiste elupaigana välja arvatud.

Ala väiksus ja keskkonnamõjud ongi põhjuseks, miks Piirsalu valikus tahapoole libises. „Laiemisvõimalust ei ole. Kõigil teistel aladel on see olemas,” ütles Sirp.

Piirsalu pluss on aga Paldiski sadama lähedus. Lähedal on ka Ämari lennubaas.

Aidu ja Piirsalu jäetakse Sirbi sõnul ootele. „Me ei kustuta neid maha,” ütles ta. „Jätame neile aladele ikkagi ukse planeeringu mõttes lahti.”

Sirbi teada on Lääne-Nigula vald kaitsetööstuspargi rajamisest huvitatud. „Aga siis peaks olema väga konkreetne ettevõtte ja plaan, et mida siis täpselt teha tahetakse,” sõnas ta.

Ettevõtte olemasolu ei taga automaatselt, et riik Piirsallu taristu ehitaks. „Kas riik ka sinna mingi baastaristu rajaks – see on täiesti eraldi otsus,” ütles Sirp.

Lääne-Nigula otsib kaitsetööstureid

Lääne-Nigula vallavanem Janno Randmaa ütles Lääne Elule, et vald on otsinud kontakte võimalike ettevõtete, kes oleksid huvitatud Piirsallu kaitsetööstusinvesteeringu tegemisest. „See, et ministeerium ala välja ei valinud, ei tähenda seda, et ala ei saaks kasutada,” lausus Randmaa.

Praegu on vallavanema sõnul läinud selle teemaline pakkumine ühele NATO riigi ettevõttele. Kellega täpselt tegu, Randmaa veel öelda ei soovinud.

„Ei taha karu nahka jagada enne laskmist. Ettevõtja taust on kontrollitud, aga eks temagi ootas ja vaatas, millise planeeringu riik kokku pani,” rääkis ta. „Kui ta riigi alale ei mahu või on tal mingisugused erisooovid, on Piirsalus või-

malus. Ministeerium on andnud nõusoleku, et kui tahame eestvedajad olla, siis nemad takistama ei hakka.”

Vallal endal raha kaitsetööstuseks vajaliku taristu rajamiseks pole ja Randmaa näeb omavalitsuse rolli pigem eestvedamisel. „Tuleb ju planeerimise ja loa menetlemise protsessiga edasi minna. Kui riik on valinud teise ala, jääb eestvedamine omavalitsusele.”

Kui võimalik ettevõtja leiab Piirsalus olevat piisavalt atraktiivse, võib vald Randmaa sõnul kaitseministeeriumilt küsida öla alla panemist taristu rajamiseks, sest valdkond on Eestile prioriteetne.

Lisaks juba välja valitud ettevõttele proovib vald Randmaa sõnul leida teisi, kellele Piirsallu tuleku ettepanek teha. „Et kas on huvi ja kui palju nad omavalitsuselt või riigilt tuge ootaksid. Kaitseministeeriumiga suheldes saime vastuse, et kui on tuge vaja, saab nad laua äärde arutama kutsuda.”

„Oleme nõu pidanud Irene Välga sihtasutusest Läänemaa, et millist ettevõtlusraha oleks võimalik sinna kaasata. Meil on ettevõtluskonsultandid abiks ja tubli meeskond koos,” ütles Randmaa.

Huvi on suur

Huvi moonatootmise vastu on ilmutanud nii kodumaine kaitsetööstus kui ka rahvusvaheliselt tuntud tegijad.

„Huvi Eestisse rajatava kaitsetööstuspargi vastu on märkimisväärne,” tõdes Sirp. „Seda kinnitab asjaolu, et möödunud aasta novembris toimunud konsultatsioonidel osales rohkem kui 20 ettevõtet. Meil on seetõttu alust olla optimistlik, et saame valikpakkumise kaudu vähemalt kolm, aga võimalik, et ka rohkem pakkujaid, kes sooviksid Eestis moonatoota.”

Riik kavatab kehtestada kaitsetööstuspargi eriplaneeringu tänava augusti lõpus ja anda sügisel välja esimesed ehitusload, et sõjamoona tootmine käivituks juba tuleval aastal.

Aprillis kuulutab riik välja rahvusvahelise valikpakkumise, et leida loodavasse kaitsetööstusparki nii suurtükimürskude tootja kui ka teised muu kaitsetööstuse toodangu valmistajad.

Kaitsetööstuspargis arendab riik välja vajaliku baastaristu ning ettevõtted saavad rajada oma tootmishooneid. Park võimaldab toota nii väikese-, keskmise- kui ka suurekaliibrilist moonatootmist.

Uus mast hakkab saateid edastama sügisel.

JUHAN HEPNER

Läänemaa sai uue kõrgeima tipu

Aktsiaselts Levira avas neljapäeval Haapsalu kõrval Uuemõisa uue masti, mis hakkab lähitulevikus edastama piirkonnas tele- ja raadiokanaleid. Uus 126 meetri kõrgune mast ehitati vana, 1983. aastal rajatud 120meetrise masti kõrvale ja on Läänemaa kõrgeim ehitis.

„Uus mast tagab ringhäälingu töö Haapsalus ja selle lähikonnas. Uus mast aitab tagada katkematu eetri ehk info edastamist ka erinevates kriisiolukordades,” ütles Levira tehnoloogia- ja IT-direktor Kristo Kaasan.

Levira juhatuse esimehe Tiit Tammiste sõnul plaanitakse edastuseks vajalikud seadmed uue masti külge monteerida sügisel. Seejärel vana mast demonteeritakse.

Levira senise Uuemõisa masti asendamiseks on mitu põhjust. „Eelmine mast on lihtsalt vanaks jäänud: me ei saanud juurde riputada,” ütles Tammiste. „Digiraadio on tulemas, veel on igasuguseid muid sidelahendusi ning natuke ka riigikaitse-

lusi vajadusi. Et kõiki neid vajadusi rahuldada, panime tugevama ja kõrgema masti.”

Tammiste sõnul kavatab Levira lähiaastatel Eestis veel mitu tele- ja raadiomasti välja vahetada. Leviral on Eestis kokku üle 40 masti.

Kõige keerulisem uue masti rajamise juures oli Uuemõisa pehme ja niiske pinnas. „Kuidas vundament niimoodi kinnitada, et mast püsti püsib, ja teiseks siia rasketehnika toomine, mis masti püsti tõstab,” rääkis Tammiste.

Vahepeal kaalus Levira koguni võimalust, et masti ehitusel tuleb detailide tõstmiseks appi võtta helikopter. Lõpuks õnnestus tõstetöö siiski ära teha kraanaga.

Uuemõisa masti juures asub 50 kW võimsusega päikesepark, mis katab veidi üle neljandiku masti energiavajadusest. Avariolukordadeks on masti tööks mõeldud generaatoritoided. Levira investeeris uue masti rajamisse ligi 200 000 eurot.

JUHAN HEPNER

● JUHTKIRI

Head võimalust ei saa käest lasta

Delfi tegi varakevadel kokkuvõtte tagasidest riigi kaitsetööstuspargi rajamise plaanidele kõigis viies asukohas. Tagasidest selgus, et Pärnu maakonnas Tõstamaal on alale kõige häälekamad vastased ja seal lubati alaga võidelda sama hoogsalt, nagu varem võideldi polügooni laiendamisega Võrumaal Nursipalus. Lääne-Nigulas Piirsalus oldi kaitsetööstuspargi mõttele palju vastuvõtlikumad.

Kaitseministeerium valis aga kõigest võimalustest välja siiski Tõstamaal asuva Ermistu ala, sest see oli ennekõike suur. Piirsalu ala jäi pärast metsise mängupaikade kaitseks tehtud kärpeid väiksemaks kui ministeeriumi kasvanud ambitsioonid ning kukkus seepärast pea-aegu rivi lõppu.

Lääne-Nigula vald on nüüd otsustanud näidata, et suurus üksi ei loe. Et on teisi eeliseid, näiteks Paldiski sadama ja Ämari lennuvälja lähedus ning ennekõike soodsalt meeletatud kohalikud elanikud ja indu täis omavalitsus. Kaitsetööstuspark tähendab töökohati, sealjuures hästi tasustatud, investeeringuid, piirkonna arendamist ja kõike muud, mida Piirsalul ning tegelikult igal teiselgi Läänemaa külal on hädasti vaja.

Riik võib veel ümber mõelda, kui kohalik omavalitsus piisavalt aktiivselt tegutseb, ning Lääne Elu loodab, et Lääne-Nigula vald seda teebki. Nii-sugune võimalus investeeringuid ligi meelitada tuleb kord kümnendis, seda ei tohi raisku lasta.

● TEISED LEHED

Ei taastuvat, ei odavat, ei midagi

DELFI. Võinuks arvata, et pärast 2022. aastal kulmineerunud energiakriisi tegutseb Eesti täiel rinnal selle nimel, et elektritootmiseks lisavõimalusi leida. Meie põhilise välisühenduse Estlink 2 järjestikused katkestused võinuks veel kord rõhutada, kui kiire selle kõigega on, kirjutab Delfi juhtkirjas.

Hea küll, tuumajaam on pigem paari aastakümne kaugusel ja selles vallas veidi liigutatatakse. Põlevkivi ja gaasi kasutamise kaasaegsed omad probleemid. Aga vähemalt üks eesmärk on Eestil ju täiesti ametlikult võetud: toota juba viie aasta pärast enda tarbimise jagu energiat taastuvallikatest.

Kuid pärast viimase paari tuulepargi tööle saamist on vaikus majas. Viimane ehitusluba uue tuulepargi rajamiseks anti neli aastat tagasi. Ega neid väga realistlikult võttes eriti palju rohkem näigi tulevat. Ka meretuuleparkidele tõmmati enne koalitsiooniheitmist täielik pidur peale, nende asjus ei juhtu enam mitu aastat midagi. Mitte kuidagi ei paista, nagu energietika pärast üldse muretsetaks.

Laias laastus on uute tuuleparkide rajamine takerdunud kaheharulise kahvli otsa. Selle üks haru on bürokraatia ehk aastatepikkune menetlemine. Teine on kohalike vastuseis, mida kütavad tihti üles väljastpoolt saabunud rändprotestijad-agitaatorid.

Kohalikke võib mõista, elu tuulikuvatega on ilmselt kole-dam kui ilma selleta. Tasub kuulata keskkonnakaitsjaid – paljude muredega tulebki arvestada. Kohe kindlasti peaks tegutsema selle nimel, et tuulepargist ei saaks üksnes investorite doteeritud lüpsilehm, vaid suudetaks salvestada ka odavat energiat.

Me ei näe praegu aga mingit tervikpilti. Ka „remonditud” valitsusel pole selget visiooni, milline võiks olla Eesti energietika terviklahendus, kirjutab Delfi.

● LAUSELAEN

„Vanemad inimesed käivad iga päev vaatamas, kas on ära viidud – nii nagu lapsed vaatavad, kas päkapikk on käinud – ja lähevad ohates tagasi.”

Turvalepa külaseltsi juhatuse liige **Jüri Bachman** kirjeldab, kuidas külaelanikud ootavad veokorra vahelise jätnud Eesti Keskkonnateenused ASI prügiautot. Lääne Elu, 3. aprill

NÄDAL

TERE TULEMAST DIGITAALSESSE DÜSTOOPIASSE

Millest räägib suur üksmeel põhiseaduse muutmisel?

Venemaa kodanikelt ja määratlemata kodakondsusega inimestelt valimisõiguse äravõtmine on ühtaegu nii esimene suurem erakondade mõõduvõtt lähenevate kohalike valimiste eel kui ka murettekitav kokkuvõtte viimase kümnendi vältel kujunenud poliitikute põlvkonnast.

Loomulikult on Eesti tänases poliitikas väga erinevaid inimesi eri vanuses, eri põlvkondadest ja erineva poliitikasse tuleku ajalooga. Aga lihtsuse huvides võib nimetada ka põlvkonnaks seda mõnesajapealist seltskonda, kes üsna muutumatult alates murdelisest 2016. aastast Eesti elu juhtinud on. Maailmavaateline skaala on küll lai, kuid kui servadest äärmused maha lõigata, siis paistab pilt pigem üheülbalsena.

Omal moel võib see põlvkond kohe olla jõudmas uue murdepunkti, sest senine tegevusmuster on end ammendamis. Elukõige on randa sumbumas kõrge globaalne laine, mis neid kandis. Vähemalt instinktiivselt on Reformierakonna esimees ja ühtlasi peaminister Kristen Michal seda mõistnud ning on kohanemist otsimas, talle omaselt suunda ära peites.

Suuresti selle kestva muutusega on selgitatav väga harva esinev üksmeel riigikogus põhiseaduse muutmise hääletusel.

Kohalike valimiste ja omavalitsuste vaates poleks Eestit okupeerinud riigi kodanikele pidanud hääleõigust andmaga. Ajalugu ette teada aga ei saa ja seega tuleb lihtsalt tõdeda, et nii läks.

Pole teada, kas Max van der Stoelile ja temasugustele mitte järele andes oleks meie tee Euroopa Liitu tõesti keerulisemaks osutunud. Kuid kindlasti saime suure mittekodanike osakaaluga linnades enam kui 30 aastaks muutest Eesti valitsemiskultuurist halvasti mõttes erineva olukorra.

ANVAR SAMOST
kolumnist

Ilmselt on vajadus muuta Narva, Kohtla-Järve ja veel mõne sarnase omavalitsuse korruptiivsete tavade poliitilist kultuuri kõige tugevam argument valimisõiguse kitsendamise kasuks.

Igati, kes kasvõi kaugel on jälginud Narva ja Kohtla-Järve juhtimist, peab tunnistama, et lootus asjade iseendale paranemisele on olnud asjatu. Ka siis, kui linnapeaks tuleb inimene, kes pole kohalik, sööb valitsev kombestik ta lihtsalt ära või paneb raske valikute ette. Isegi otseste korruptantide tabamisel ja süüdi mõistmisel pole olnud tugevat muutusi tootvat mõju, nagu võinuks arvata.

Ega ka nüüd kohe pöördeliselt paremaks ei lähe. Järgjärgulist muutust võiks Eesti avalikku ruumi valdavalt mittekuuluvate valijate kõrvalejätmine siiski teenida.

Aga muud argumentid riigikogus 93 poolthäält kogunud põhiseaduse muudatuse kasuks jäävad juba vaieldavaks. Kindlasti ei kujutanud Venemaa kodanikest ja mittekodanikest valijad kohalikel valimistel endast niisugust julgeolekuohtu, nagu seda maaliti.

● Ilmselt on vajadus muuta Narva, Kohtla-Järve ja veel mõne sarnase omavalitsuse korruptiivsete tavade poliitilist kultuuri kõige tugevam argument valimisõiguse kitsendamise kasuks.

Ühtlasi võib põhjendatult karta, et vähemalt mõneks ajaks on tagasi pööratud venekeelsete valijate viimastel aastatel kasvanud jagunemine eri erakondade vahel. Keskerakonna toetus venekeelsete seas on taas üle 60 protsendi ja ilmselt võib see vaid kasvada. Aga Keskerakonna kõrval lükkas riigikogu enamus kindlasti osa venekeelsetest valijatest ka Mihhail Stalnuhhini ja erakonna Koos suunas.

Loomulikult on Eesti vaba maa ja igati võib valimistel hääle anda, kuidas soovib. Aga vaba maa peaks tähendama ka seda, et inimestele juba antud õigusi kampaania korras enamuse jõuga tagasi ei võeta.

Või kui mõjuvatel põhjustel ka peaks võetama, siis on ikkagi raske mõista seda võidurõõmu, mis hääletuse järel voogas üle riigikogu saali ja poliitikute sotsiaalmeediakontode. See entusiastlik vooruspoosetamine peaks tegema murelikuks, eriti asetuna viimaste aastate käskude-keeldude-piirangute ihaluse konteksti.

Paraku on praeguse poliitilise põlvkonna enamuse kõige paremini välja kujunenud oskus just „õigesti mõtlemise” esitamine. Alles nüüd hakkame nägema, et õilsa häälega esitatud konformism läheb meile küsimusi küsimata Euroopa Liidust üle võetud rohe- ja muude sarnaste reeglite tõttu maksma kümneid miljardeid. Palju lihtsam on ajaloo õigel poolel õiged laused öelda kui pikki juriidilisi tekste mõttega läbi lugeda ja vajadusel oma riigi valijate huvide eest vastuvoolu astuda.

UUS NÕUE

Parklad täituvad elektriautode laadimispunktidega

Parklais peab ületulevaks aastaks olema senisest enam elektriautode laadimispunkte. See ei valmista muret Haapsalu poepidajatele, küll aga linnavalitsusele.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Euroopa Liidu direktiiv hoonete energiatõhususest näeb ette, et 1. jaanuariks 2027 peab olema üks elektriauto laadimispunkt iga kümne parkimiskoha kohta kõigis mitteeluhoonete parklates, kus on enam kui 20 parkimiskohta – või peab poolte parkimiskohtade juurde olema veetud kaabel (eelkaabeldus), et vajadusel sinna laadimispunkt rajada.

Avaliku sektori kasutuses olevate hoonete juures peab poolte parkimiskohtade juures eelkaabeldus tehtud olema aastaks 2033.

Tuli linnale ootamatult

Haapsalu aselinnapea Innar Mäesalu sõnul tuli seesugune teave talle üllatusena ja ta polnud jõudnud direktiiviga veel tutvuda. „Mis hooned avaliku hoone alla lähevad? Koolid? Lasteaiad? Spordihooned? Siis see on ebareaalne, raha selleks pole,” ütles ta.

Haapsalu suuremate poodide pidajatele direktiiv muret ei valmista; nad kas juba tegelevad laadimispunktide rajamisega või saavad need ettenähtud ajaks valmis.

„Juba ammu tegeleme sellega,” ütles Haapsalu tarbijate ühistu esimees Raimond Lunev. Tema sõnul on kaubamaja parklasse laadimispunktide lisamiseks leping sõlmitud ja Uuemõisa Coopi juurde laadimispunktide rajamiseks sõlmitakse leping järgmisel nädalal.

Ühistule lisakulutusi ei sünni

Kaubamaja ja Uuemõisa poed saavad mõlemad juurde neli elektriautode laadimispunkti. Kokku on kaubamaja parklas parkimiskohti saja ringis, Uuemõisa Coopi juures 60–70.

Tarbijate ühistu maapoodide juurde on laadimispunkte kavandatud kaks.

Laadimispunktide rajamine ühistule lisakulutusi ei too. „Meie koostööpartner teeb ära,” ütles Lunev.

Haapsalu suurima parklaga Rannarootsi keskuse juhataja Jekaterina Astanovskaja sõnul on vajalikul hulgal elektriautode laadimiskohti direktiivi jõustumise ajaks olemas, kuid täpse-

Haapsalu kaubamaja parklas olev laadimispunkt on enamasti tühi, kuid uue nõude järgi peab laadimispunkte olema senisest rohkem.

malt ta teemat kommenteerida praegu ei osanud.

Kastani poe omaniku Toivo Aardemaa sõnul pole ta teemaga täpsemalt kursis, sest kuulis sellest äsja. Kuid ta ütles, et paar laadimispunkti saab poe parklasse rajada.

Lisandub ka jalgrattakohti

Senisest enam peab parklates elektriautode laadimispunkte olema

2027. aasta alguseks. Nõude võib kaks aastat edasi lükata, kui hoone on ehitatud või renoveeritud ajavahemikus maist 2022 maini 2024. Uutel parklatel peab laadimispunkt olemas olema ka juba viie parkimiskoha olemasolul.

Koos elektriautode laadimispunktide rajamisega on vaja suurendada veel jalgratate parkimisvõimalusi: neid peab jaguma 15 protsendile hoone kasutajast.

Jalgrattaparklate rajamisel näeb direktiiv ette, et tuleb arvestada ka suuremate jalgratate parkimisvõimaluste loomisega.

Transpordiameti andmeil on Eestis 1. aprilli seisuga registreeritud üle 754 000 auto, neist Läänemaal alla 13 000. Elektriautosid on Eestis veidi alla 9000, Läänemaal 79. See tähendab, et elektriautod moodustavad Läänemaal autopargist 0,6 protsenti.

Elektriautosid on Eestis veidi alla 9000, Läänemaal 79. See tähendab, et elektriautod moodustavad Läänemaal autopargist 0,6 protsenti.

Räime tohib mullusest rohkem püüda

Tänavune Läänemere avaosa räimepüügikvoot on 126 tonni võrra mullusest suurem, kui Läänemaal maakondlik kvoot jäi samaks.

Räim, kilu, lõhe ja tursk on kalad, mille püüdmiseks kehtestab Euroopa igal aastal kvoodid. 2024. aastal lubati Eesti kalureil Läänemere avaosas püüda 943 tonni räime. Tänavu on püügikvoot 1069 tonni.

Püügikvoodis sisalduvad omakorda maakondlikud kvoodid, mis Läänemaal on 85 tonni, sama palju kui mullu.

„Maakondade kvoodid aastati ei muutu, et anda kaluritele suuremat kindlust. Vastavalt riigile eraldatud kvoodile muutub aastati ainult maakondade ühiskvoot,” selgitas regionaalja põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna nõunik Ulvi Päädam.

„Läänemere avaosa räim oli teadlaste jutu järgi olnud väga kehvas seisus. Vahepeal oli isegi juttu, et üldse ei tohiks midagi püüda. Eelmisel aastal jõuti kvoodini, mis oli palju väiksem kui varasem. Mullu aga leiti, et

ei olegi nii hull ja kvooti suurendati tänavuseks aastaks,” rääkis Läänemaa rannakalanduse seltsi juhataja Taavi Suitsberg.

Lisaks Läänemere avaosale on eraldi räimekvoot Liivi lahes, seda seepärast, et räime asurkonnad neis paigus on erinevad. Viisid, kuidas kvoodid püüdjate vahel jagatakse, on Liivi lahes ja ülejäänud Läänemeres erinevad.

„Liivi lahes on iga püünise peale omaette kvoot, kui palju püüda võib. See on minu meelest üsna mõistlik. Iga mees teab

ise, kui palju püüab, kuna ja kuidas,” ütles Suitsberg. See sobib tema sõnul aga ainult Liivi lahele. „Seal on püüdjad, on kala ja kvoot jaotub mõistlikult ära. Avamereosas, kus meie püüame – Narvast kuni Saaremaa-Hiiu maani – on rannakalandusele aegade algusest saati eraldatud kvoot nii pisike, et kui see kõigi püüniste vahel ära jagada, siis ei jagugi.”

Läänemere avaosas püüdvad Ida-Virumaa kalurid pole isegi tänavuse suurenenud kvoodiga rahul ja on kvoodi jagamise koh-

tus vaidlustanud. Läänemaa kaluritele Suitsbergi sõnul kvoot praegu sobib.

„Meil ei ole nagunii võimekust püüda rohkem, kui meil siin kvooti on. Ettevõtjaid, kes siin räime püüavad, on vähe, umbes kolm firmat,” ütles ta. „Ida-Virumaa on kalamajandust kõvasti arendatud ja kala on neil ka suhteliselt rohkem.” Samuti jõuab räim kevadel ida poole paar nädalat hiljem ning selleks ajaks võib suur osa avamere üldlimiidist olla juba välja püütud.

ANDRA KIRNA

LÜHIDALT

Kolledž korraldab perepäeva

Tallinna ülikooli Haapsalu kolledž korraldab järgmisel laupäeval perepäeva, mis on mõeldud igas vanuses Läänemaa inimestele.

„Oleme ammu mõelnud, kuidas kolledžit rohkem näoga Haapsalu inimeste poole pöörata,” ütles projektijuht Marika Aedviir. Perepäeva peakorraldajad on kolledži õppekava „Kogukonnatöö vananevas ühiskonnas” magistrandid.

Tudengid on Aedviiru sõnul lubanud iga kooli õppevaldkonna kohta õpitoa korraldada. „Avastamist jätkub nii majja kui ka õuele,” ütles ta. „Lapsed ja täiskasvanud saavad oma oskusi proovile panna liikluskooli väljakul. Proovida saab jooberpille ja teha munakiivriga katset.”

Samuti on avatud kolledži keldrikorrus, kus tegutsevad käsitöetehnoloogiate ja disaini üliõpilased. „Seal saab osaleda kunsti töötubades, õppida puiduliike ja mängida tudengite loodud videomänge,” sõnas Aedviir. Tervisejuhtideks õppivad tudengid kutsuvad mõõtma suhkrukogust toidus, tulevad puslemängus meelde taldrikureeglit ja kogu maja hõivab liikumismäng. Vaadata on tudengite plakatinäitus.

ANDRA KIRNA

Lihula jäi ilma lennupuudest

Läänemere vald lasi Lihula kooli haljastusprojektil ette jäänud lennupuud maha raiuda.

„Minu lennu puu oli nende hulgas, mis langetati. Lõpetasin 56. lennus 1998. aastal,” rääkis Cariina Pähk. Pähki sõnul olid neljapäeval kändud maa peal rivis ja puud pikali seal kõrval. „Need olid tähendusga puud ja neid asendada ei saa. Mul on tõeütlus väga kurb seda vaadata.”

Läänemere vallavalitsuse majandusosakonna juhataja Urmas Osila tunnistas pärast mõningat põiklemist Lääne Elule, et kolm lennupuud jäid ette uue kooli haljastusprojektil.

Kohapeal käinute hinnangul on maha raiutud mitte kolm puud, vaid rohkem, kuni viis puud. Seda kinnitavad ka droonifotod.

Osila sõnul oli ümberistutamisest küll juttu, kuid kahjuks nii ei läinud. „Haljastusspetsialist ütles, et need ei läheks nagunii enam kasvama,” sõnas ta. „Sinna tulevad pingid ja varjualused. See on kena asi ja rikastab linnaruumi. Projekt on kogu aeg olnud avalik ja me teeme täpselt projekti järgi.”

Osila sõnul paremat lahendust polnud. „Pean nüüd vabandama kõigi ees, kellele see haiget tegi,” ütles ta.

ANDRA KIRNA

Valgusraket süütas Piirsalus heinamaa

3. aprillil kell 19.50 süttis Läänemere vallas Piirsalu külas valgusraketi tõttu põlema heinamaa, teatas päästekomand.

Umbes 400 ruutmeetri levinud põleng likvideeriti kell 20.25.

LÄÄNE ELU

Kutsekoolis heideti servereid

Haapsalu kutsehariduskeskuse õpilased võistlesid nädala alguses näljapäeval ebatavalistel aladel: mobiiltelefoni täpsusviskes ämbris, võrgukaabliga hüppamises, serverihteis ja kõvaketta kaugviskes.

Esimest korda toimunud võistluse „Äraheitmine” korraldasid kooli IT-eriala õpilased. Osalejaid ootavad humoorikad auhinna.

MALLE-LIISA RAIGLA

Poeg ja isa Pääru ja Tõnu Oja mängivad iirlase Mark Doherty „Vereliinis” samuti poega ja isa.

REBECA PARBUS

Saueaugu eestvedaja Margus Kasterpalu.

MALLE-LIISA RAIGLA

● TEATRISUVI

Saueaugul tuleb välja kaks uut lavastust

Juuli lõpus esietendub Saueaugu teatritalus lavakunstikooli tudengite diplomilavastus ühe Põhja-Ameerika indiaanlase autobiograafia ainetel, augustis paneb teatrisuvel punkti iiri ballaad.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Saueaugu teatritalu 24. hooaja avab aga juba juuli alguses „Kotka tee taeva all” – Priit Põldma menulavastus kirjanik Nikolai Baturini kirjade ainetel, mis esietendus 2023. aastal. „Kotka teed taeva all” mängitakse Saueaugul kolmandat suve ja kõik üheksa etendust on ammuilma välja müüdnud.

Saueaugu teatritalu peremehe Margus Kasterpalu sõnul pole see esimene kord, kui lavastust mängitakse kolm suve jutti, aga üks väheseid ligi veerandsaja aasta jooksul küll. „Tõesti väga hästi õnnestunud tükk. Mängime veel, sest vaatavad tahtsid ja trupp tahis ka,” ütles ta.

Kolm suve on mängitud ka „Tasandikkude helinaid” – Jaan Kruusvalli ja Aleksander Eelmaa lavastust, mis esietendus 2011. aastal, ning „Kumalasett” – Torgny Lindgreni ja Margus Kas-

Suvelavastused

„Vereliin”

- Autor Mark Doherty.
- Lavastaja Margus Kasterpalu.
- Osades Tõnu Oja, Pääru Oja, Maria Teresa Kalmet, Jaak Lutsoja.
- Esietendus 17. augustil Saueaugu teatritalus.

„Puusselööja ja pilviskäija”

- Sam Blowsnake'i „Kärgatav Kõu. Ühe indiaanlase autobiograafia” ainetel.
- Lavastaja Robi Varul.
- Dramaturg Joosep Lõhmuse.
- Osades Meelis Rämmeld ja Richard Ester.
- Esietendus 24. juulil Saueaugu teatritalus.

„Kotka tee taeva all”

- Nikolai Baturini kirjade ainetel.
- Autor ja lavastaja Priit Põldma.
- Osades Grete Jürgenson, Kaie Mihkleson, Andres Mähar, Sander Roosi-mägi, Oliver Valk, Madis Martin Kasterpalu.
- Alates 2. juulist Saueaugu teatritalus.

ALLIKAS: SAUEAUGU TEATRITALU

terpalu lavastust Saueaugu esimesel teatrisuvel 2001.

Kolme teatritüki suvi

Juuli lõpus esietendub „Puusselööja ja pilviskäija” – lavakunstikooli tudengite Robi Varuli ja

Joosep Lõhmuse diplomilavastus ühe Põhja-Ameerika indiaanlase autobiograafia ainetel.

Augustis tuleb välja iiri autori Mark Doherty „Vereliin”, mille lavastab Kasterpalu ise. „Sellist suve, kus mängukavas on korra-

ga kolm tükki, ei ole väga kaua olnud. Ja et kaks esietendust suve jooksul – ma ei tea, kas üldse,” märkis ta.

Doherty „Vereliini” lavastab Kasterpalu esimest korda kümme aastat tagasi Ugala teatris ja seda mängiti Olustvere mõisa küünis. Asjaolude kokkusattumus ehk antavad olud, aeg ja õhustik, nagu Kasterpalu ütles, tõi ta selle isevärki iiri loo juurde tagasi.

Isade ja poegade lugu

Oli olemas tekst – saja-aastane poeg ja temast mõnevõrra vanem isa, kellel on kahe peale kolm jalg ja kolm kätt, otsivad poja võimalikult kunagi kusagil sündinud poega. Tema olemasolu kinnitaks, et vereliin jätkub. „Sellised kummalised tüübid,” märkis Kasterpalu.

„Vereliini” on tõlkinud Laur Lomperi nime all näitleja Tõnu Oja, kes tegi mullu Saueaugu teatritalus kaasa „Meeletus” – Jaan Tätte ja Kasterpalu lavastuses, kus peaosa mängis Tõnu poeg Pääru.

„Tõnu ja Pääru olid „Meeletus” saanud koos laval olla ja mõtlesid, et tahaks rohkem,” ütles Kasterpalu. „Pakkusin poistele „Vereliini” välja, et kas nad tahaksid seda teha.” Tahtsid. Kaasa lööb akordionist Jaak Lutsoja. „Muusikal see pole, aga muusikal on tükis tähtsam koht kui sõnalavastustes tavaliselt,” ütles Kasterpalu.

„Vereliin” on lavastaja sõnul beckettlike tegelaste ja absurdisugemetega ballaad veresidemetest, legendidest ja kirest, kus ühes osas on muusik, kes on kogu aeg laval. See on isade ja poegade ootuste, pettumuse, mõistmise, leppimise ja andestamise lugu mitte ainult isadele ja poegadele, vaid ka neile, keda nemad ja kes neid armastavad. „Sellised lood teevad maailma paremaks,” märkis Kasterpalu.

Kahe maailma vahel

Lavakunstitudengite Robi Varuli ja Joosep Lõhmuse „Puussel-

ööja ja pilviskäija” sai alguse ideest, et Saueaugu võiks olla paik, kus noored saaks mõne diplomilavastuse teha. Varul käis mullu vaatamas „Kotka teed taeva all” ja ütles, et koht inspireerib teda.

Sam Blowsnake'i teose „Kärgatav Kõu. Ühe indiaanlase autobiograafia” ainetel lavastus põhineb päriselul. See on ühe 19.–20. sajandi vahetusel elanud indiaanlase jutustus. Kärgatav Kõu elab kahes ilmas korraga: pärimuslikus traditsioonide ja uskumuste omas, olles samal ajal sellest võõrandunud. Nii pendeldabki ta kahe maailma vahet, mõistmata, kuhu ta kuulub.

„Mida noored sellest kokku panevad, seda ei tea,” ütles Kasterpalu. Mängivad Meelis Rämmeld ja Richard Ester, keda publik peaks mäletama rollidest mullu Uuemõisa lossis mängitud „Ühes helevalgus tuvis” – draamateatri lavastuses kirjanik Elin Toona elu ja loominguga ainetel.

Egon Nuter hoiab meeles vanaema talu

1. aprillil käis Haapsalu sotsiaalmajas pensionäride kutsel külas Egon Nuter. „Egoni loo”, mis mahus tunni aja sisse, mõtles näitleja oma sõnul kohapeal välja. „Seda niiviisi iga päev ei jutusta ju,” ütles ta.

Nuteri juured on Noarootsis Paslepa külas, kus elasid tema isapoolsed vanavanemad. „Mina sündisin aga juba Tallinnas,” ütles ta. „Mäletan oma vanaema ja talu. Ja seda, kuidas karjamaal nutma puhkesin, sest lehm oli ikka kole suur.”

Nuteri kunagise unistuse õppida selgeks rootsi keel täi-

tis tema tütar aastaid hiljem Noarootsi gümnaasiumi õppima asudes.

Nuter rääkis kokkutulnuile oma lapsepõlvest Tallinnas Rahumäel ja kirevast kooliteest, mis algas Nõmme algkoolis. „Mul oli üks peatus rongiga sõita,” meenutas perrooni kõrval elanud Nuter. „Pileti ostmiseks pidin perroonilt maha hüppama ja pärast ringiga tagasi tulema.”

Nii ootas Nuter rongi hoopis kodutrepil. „Vaatasin, kui Rahumäe tunneli alt valgus tulema hakkas, ja läksin alles siis värvast välja. Olin ju otse perroo-

nil, üks peatus sõita, mis seal olla saab. Kuus aastat sõitsin nii ilma piletitä. Tema esimene näitlejateaste sai teoks, kui ta viimaks piletikontrolöri kohta. Mõjuva hingelduse saatel lausutus „kuidagi ei jõudnud piletit osta” päästis trahvist.

„See oli mu esimene avalik teeskklus. Läks läbi, aga siis ma sellest suuri järeltõuse ei teinud,” ütles Nuter.

Nuter rääkis koolidest, kus õppinud, teatritest, kus töötanud, pikast vabakutselise karjäärist ja südamesse jäänud kolleegidest.

Näitlejatele kipuvad sageli külge jääma nende tegelaskujud. Nuter nentis, et üks ta enamasti Lennart Meri ole, kui keegi nõbist kinni võtab. Merist ei pääse küll kuulajatele millegiparast Nuteri elust pärit seiga.

Meri pole aga siiski ainuke võimalus, rahva seas on hinnatud ka „Õnne 13” Jürka. „Oma Kalamaja kodu-Rimis olen ma enamasti ikka Jürka: „Oi, küll te olete äge! Hei, kuule, kas saad ühe euro visata?” tsiteeris näitleja poes vastu tulevaid „jürkasid”.

ANDRA KIRNA

Egon Nuter rääkis haapsallastele, et tema juured on Paslepas.

ANDRA KIRNA

● UUS RAAMAT

Kui laest sajab soola, liiva ja valgeid hüatsinte...

Ei, see pole näpukas, et Kaie Ilvese uhiuue luulekogu arvustuse päisest, mis kopeerib selle tiitellehte, ei leia ootuspärastelt kohtadelt suurtähti. Mujalt ka mitte. Raamatus pole ka tavakohasel positsioonil leheküljenumbreid. Luuletused, need on küll nummerdatud.

KRISTA KUMBERG
info@le.ee

Unustatagu lugema asudes ära ka kõik kirjavahemärgid. Neid lihtsalt pole. Sestap jääb näiteks luuletuses nr 5 oma otsustada, kas juulikuu sitsib linnas toas ja tuiutab tühja, või on see tuiutaja hoopis nõiahammas. Aga jääb ka võimalus, et nõiahammas üksnes roomab ja roomab.

Andku autor mulle andeks: luuletusest välja kistuna ei mõju tegelased ja tegevused kuigi mõtetakalt. Aga tegemist polegi ju mõtetuule, vaid aistinguid ja assotsiatsioone tekitava tekstiga. Autor ei sea raame, eirab reegleid ja teeb sellega igast lugejast omamoodi kaasautori.

Ilma pealt öeke otsib linnuluust vigurit

Kaie Ilves on oma loomingus sõnagarmaan. Ka oma kahes varasema luulekogus – „Eikeegi” (2017) ja „Klaasipuhuja” (2019) – paneb ta rõhku hörkudele sõnadele, milleks siin kogumikus on küll taimenimed (lõokannus, käoking, kikkapuu, siumari, angerpist), küll murdekeelsed sõnad (karpas, käsripuu, tsirk, vöörus) ning tegevused, olekud ja omadused (plettima, hulkvel, umbuvad, virub, küütsakil, õrjetu, hatune, paatunud jpt). Üks eriskummalisem kui teine. Rõõm on neid avastada ja mõnel puhul mõistatada, millega tegu.

Käspripuu osutus lähemal uurimisel lihtsalt kirsiks. Kujutuspilti kerkib autor kui trühvlite korjaja, kes küütsakil kõndes metsast haruldasi palasid otsib, korvi poetab ja juhuse tekkides kasutab. Ilvese metsaalune on (vist) (sõna)raamatud, mälu ja mäng. Ja lugemus. Tekib kiusatus võtta mõni tema nopitud sõnadest aktiivsesse kasutusse.

Leiab sõnu, mida üks luuletus annab teisele edasi nagu teatepulka, kord naabrile, kord ulatab üle mitme lehekülje. Sellised on näiteks unkas ulub, punasest klaasist puud, linnuluust vigur, salarajad linna all, viie haruga õnn, läks libaks, laest sajab hüatsinte, aprill, naat... Sellest tekib teatav sidusus. Sekka pistab autor intertekstuaalseid pudemeid ja kilde rahvaluulest: üks poiss läks parketide peale; mett ja piima nõrgub;

- kaie ilves
- ilmaküla
- Lugu ja lumm, 2025

kuku sa, kägu, kuldalindu; kus on, kus on kurva kodu jt.

Õhtu võrgus rapleb linalinde

Mida nende, tunnistagem, segadusse viivate värssidega, millel pole saba ega sarvi, peale hakata? Mekutada! Nendes oma vaimul kümmelda lasta. Lasta end kätkeada sõnade püüvisvõrkudel ja nautida kujutluspilte, mida autor lugeja alateadvusesse manab. Mõtteid. Seoseid.

Muide, Kaie Ilves annab taga-kaane lakal lugejale võtme kätte, määratledes oma tekste kui kõndi une ja ärkveloleku piirimail, unenäolist rändu, lagunemise kroonikat, aga ka väikest värvilist pidu linnas. Unenägu on meeles, kui on, tükatki, mingit pilti pidi, aistingut ja emotsiooni pidi, ei lase tabada asjaloo mõtet ja tähendust. Aga laseb arvata ja avastada.

Kes see tuleks või hooliks

Tähelepanu ja tänu väärivad raamatu kujundus, fotode autor Andres Hion. Need ei ole ilupildid, vaid ilusad pildid. Lagunemises ja kaduvikku vajumises on oma nukkerkirbe võlu. Selle jäädvustamine pole lihtis, aga on tänuväärne töö.

Kaanel näeme nõukaegse kortermaja räämas ust, mille kõrval mõisasakste hatune tugi-ool. Võid peatuda, istuda, kui julged, ja oodata, et uks avaneks, või kui koguneb sõakust, see uks ei lahti teha. Enamasti on fotodel ukseid, enamasti kinni, aga ka üks aken, kitsas kuja, silt tekstiga „Läbikäik keel...”

Siinkirjutaja lemmikpilt asub 52. luuletuse kõrval – möödunud hiilgust näinud avatud härrasemaja uks, vaatega järgmisele lahtisele uksele, paistmas park või midagi sellist. On vabadus ja võimalus edasi minna. Kaie Ilvese kolmas luulekogu pakub nauditavaid hetki sõnagurmaanidele ja tähenduseotsijaile.

Kaie Ilves kirjutab aistinguluulet.

MALLE-LIISA RAIGLA

KEELETARK

Singel-vingel ninaprill!

Singel-vingel ninaprill! Aprill on naljakuu ja üks vingerpuss peab kindlasti aprilli mahtuma.

Ninaprill on ninanips, piltlikult pikk nina, näiteks „Sai ühe ninaprilli” (Häädemeeste). Ninanipsu asemel on mõnel pool öeldud ninanööp, ninarell ja ninapill. „Tehti taale ninapilli” (Märjamaa).

Ka vingerpussil on mitu värviküllast sünonüümi erinevatelt murdealadelt: limpstükk, vikker, vorruk, puss jpt. Ja vigurdajate kohta on samuti palju sõnu kasutusel olnud, näiteks jampsikus ja peiar.

On aprill, ninaprill: üheks väikeseks ninanööbiks just õige aeg!

MONIKA UNDO

Iloni Imedemaal loetakse ette

Koolivaheajal loetakse Iloni Imedemaal ette katkendeid Ilon Wiklandi piltidega teostest.

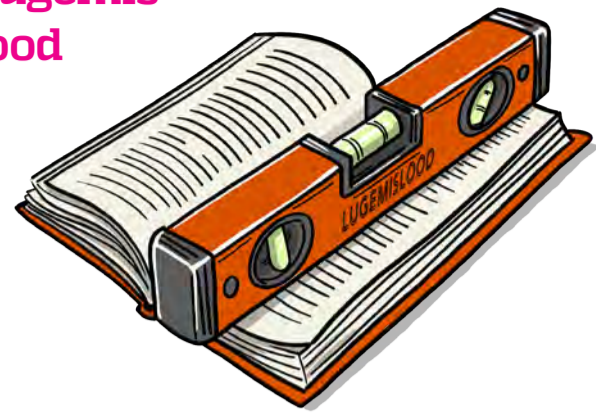
16.–20. aprillil kõlavad katkendid viiest küsitluse „Haapsalu loeb” enim häält saanud raamatust: „Pikk-pikk teekond”, „Karls-son katuselt”, „Väike Tjorven, Pootsman ja Mooses”, „Vennad Lövisüdamed” ja „Bullerbylapsed”.

Ettelugejad on nii noored kui ka kogenumad näitlejad Astrid Lindgreni raamatute põhjal sündinud või Iloni Imedemaal män-

gitud ja Wiklandi elust jutustavates lavastustes. Ette loevad Haide Männamäe ning Emma ja Toomas Tross, Emili Rohumaa, Maria Ehrenberg ja Elsa Johanna Talvistu, samuti Iloni Imedemaa näituse tekstide koostaja ja näidendi „Iloni pliiatsid joonistavad” autor Krista Kumberg.

Samuti kuulab külaliste lemmikraamatute soovitusi, inimesed saavad esitada küsimusi ja lahendada loovülesandeid või meisterdada. KAIRE REILJAN

Lugemis-lood

Lugemine ei pea olema raske töö

M innesotast pärit tõlkija ja luuletaja Adam Cullen õppis lugema igavusest. Arusaadavatel põhjustel juhtus see varakult, juba kolme-nelja aasta vanuses. 1986. aastal sündinud tulevane literaat kasvas üles maal üksiku lapsena, ümberringi maisipõllud ja mets. Lähim küla asus 20 minuti pikkuse autosõidu kaugusel. Lähimad naabrid elasid mõne kilomeetri kaugusel, aga läbikäimist ei olnud. Internetist poldud kuuludki. Telekas küll oli, kolm-neli kanalit, aga seda ei olnud kombeks vaadata. Ainuke meelelahutus oli metsas hulkuda või lugeda.

Sõbrad ja lapsepõlve mängukaaslased leidis Cullen endale raamatutest. Ta neelas ulmekirjandust ja hakkas ka ise maailmu väl- ja mõtlema ning kirja panema juba enne, kui sai teismeliseks. Paraku on toonased käsikirjad kaduma läinud, nii et Haapsalule ja kõigile Eesti väikelinnadele pühendatud luulekogu autoril tuli millelegi toetumata hiljem otsast pihta hakata.

Viis aastat Haapsalus elanud Cullen on tõlkinud inglise keelde Tõnu Õnnepalu, Doris Kareva, Mihkel Muti jt eestikeelse kirjanduse loomingut ning peab Haapsalus tillukest raamatupoodi. Loeb ta enamjaolt eestikeelset kirjandust ja tõlgib eesti keelest, mis on peaaegu üks ja sama. Lugemine on tõlkimine ja tõlkimine on lugemine. Pole üht teiseta.

Lugemine on Culleni jaoks kellegi sisemaailma sukeldumine, selle tundmaõppimine. Tõlkimine on süvalugemine, kus tuleb kehastuda autoriks ja tegelasteks. „Kui midagi loen, siis paratamatult mõtlen, kuidas ma seda tõlgiksin,” ütleb Cullen.

Nii loebki ta päevad otsa: nii siis, kui ta tugitoolis mõnda eesti nüüdisaegsesse süüvib, kui ka siis, kui ta laua taga istub ja tõlgib.

Kas väljastpoolt vaadanuna oskaks ta öelda, mis on eesti kirjanduses see, mis teeb selle teistsuguseks? Mis on eesti kirjanduse essents? „Kirjandus on lai põld. Igas kirjanduses on mitu essentsi,” ütleb Cullen. Kuigi ükski kirjandus ei ole asi iseeneses, saaks kindlasti sõnastada ka eesti kirjanduse essentsi, tuua välja mingid jooned, aga see ei oleks Culleni sõnul aus kirjanike vastu, kes selles keeles kirjutavad.

„Eest kirjandus ei ole lõppjaam, vaid peatus,” ütleb Cullen.

Küsimus lemmikraamatu kohta jääb õhku. Kes oskakski sellele vastata? Raamat pole püksi- või kingapaar, aga needki kuldavad lõpuks viledaks. Varem või hiljem vahetub lemmik mõne teise vastu.

Kui Cullenilt küsida, mis raamatut ta soovitaks, tõmbab ta siuhti riulist Kairi Loogi „Tantsi tolm põrandast” – Loomingu Raamatukogu tänavuse avanumbri – ja ütleb tungival, et soovib väga. „See annab hingamisruumi. Ja tantsuruumi,” sõnab Cullen. Selles raamatus on kerge hingata ja end sirutada.

Lastekirjanikuna tuntud Loogi esimene teos täiskasvanutele ei rõhu lugejat, nagu seda teeb nii mõnegi nüüdisaegse loomingu. Sellesama kerguse pärast soovib Cullen ka Urmas Vadi romaani „Tagasi Eestisse” – teos pakub huvitavaid mõttekäike. „Selle lugemine ei ole töö. Selles on kergust,” ütleb Cullen. „Vadi ei aja asja liiga keeruliseks.”

Kummalisel kombel on tal nüüdisaegsetest kergem lugeda 1920.–1930. aastate autoreid, kes ei pinguta üle, näiteks Karl Ristikivi ja August Gailit. Lugemine ei pea olema (raske) töö.

KAIE ILVES

Adam Cullen.

MALLE-LIISA RAIGLA

TEHNIKA REMONT

Elektroonika parandamine on kui ristsõna lahendamise

Levinud arusaama kohaselt rändavad elektroonikaseadmed tänapäeval esimese rikke järel kohe prügimäele. Päris nii see alati siiski pole ja remondimeestele jätkub tööd ka Haapsalus.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

Elektroonikaremonditöökotta kunagise Haapsalu autobaasi hoones Lihula maantee 27 tuuakse töökoja pidaja Toomas Ojasoo sõnul mitmesuguseid seadmeid. „Telerid, mida on küll viimasel ajal vähemaks jäänud, ning veel makid, raadiod, kellad, laadijad, autoradiod ja puldid,“ loetles Ojasoo.

Klientide puuduse üle Ojasoo kurta ei saa: paarikümne minuti jooksul, mil Lääne Elu töökoda külastas, käis seal mitu inimest. Üks klient tõi remonti autovõtme puldi, teine tuli järele remondis olnud helitehnikale.

Parandab seadmeid, mida tunneb

Ojasoo sõnul on kliendid põhiliselt eraisikud, aga on ka ettevõtteid. Keskmine klient on pigem keskealine. Nutiseadmete remondiga Ojasoo ei tegele, sest see eeldaks tema sõnul kopsakat investeeringut, et vajalikke varuosi suuremas koguses osta. Seadmeile, mida Ojasoo parandab, on tal kohapeal riulid varuosi täis.

„Kolmekümne aastaga on tekkinud nii suur kogemuste pagas, et ma ei võta parandada asju, mil

le puhul tean, et see tõenäoliselt ei tasu ära. Et kas läheb liiga palju aega või läheb see kliendile liiga kalliks,“ ütles Ojasoo.

Levinud stereotüüp on, et vanasti ehitati parema kvaliteediga seadmeid kui tänapäeval. Kas see on nii? Ojasoo sõnul sõltub vastus sellest, mida võrreldakse. Nõukogudeaegse elektroonikaga võrreldes on kvaliteetsed seadmed tema sõnul tunduvalt paremad, aga näiteks Hiina veebipoodidest tellitav tehnika on kehvema vastupidavusega.

Lõviosa Ojasoo klientidest on püsikund. „Mitte sellepärast, et neil kogu seadmed aeg katki läheksid, vaid nad teavad, kust abi saab. Ma pole viimasel ajal reklaami ka teinud, sest kliente on piisavalt,“ ütles ta. Klientide arvu suurt muutust ta täheldanud pole.

Ojasoo sõnul on ratsionaalne alustada seadme rikkimine selle välja uurimisest, et kui palju parandamine maksma läheks. Üks argument, miks inimesed soovivad uue seadme ostmise asemel vana korda teha, võib olla aga see, et omanik on vana seadmega harjunud.

Elektroonikaseadmeid remondib ka Jaama tänava ringtee ääres asuv kontoritehnikapood Tehnikasalong. Üks selle omanikke

Andrus Lilleväli ütles, et kaupluse tuuakse parandusse arvuteid, telefone, tahvelarvuteid, telerid ja muid seadmeid.

Era- ja ärikliente on Tehnikasalongis Lilleväli sõnul umbes ühepalju. „Valdavalt on remonti toodud seadmed sülearvutid ja nutiseadmed,“ ütles Lilleväli.

Mullu 30aastaseks saanud Tehnikasalongi algusaegadel nutiseadmeid polnud, kuid siis remonditi näiteks kirjutusmasinaid ja faksiaparaate, mida tänapäeval enam ei kasutata. „Nüüd on osakaalud nihkunud nii, et ka suuri lauarvuteid on vähem, põhiline on ikka sülearvutid ja nutiseadmed,“ lausus Lilleväli.

Nutiseadmete remont on nende kompaktsuse tõttu selline, et rikke korral ei saa välja vahetada üksikut detaili, asendada tuleb terve moodul. „On see siis ekraanimoodul, laadimispesamoodul või lintkaablid,“ loetles Lilleväli.

„Laos hoiame selliste nutiseadmete mudelite osi, mis on rahva seas levinud. Näiteks võib tuua Samsungi telefonid, millel on väga palju varuosi kohapeal olemas. Kui on mingi väga eriline mudel või väga uus, siis tellime selle osa,“ rääkis Lilleväli.

Lilleväli sõnul tuleb aeg-ajalt ette ka seda, et remonti tuuakse

Toomas Ojasoo on varunud oma töökotta suure hulga elektroonikakomponente, mis lubab tal seadmete le...

eriotstarbeliste tööstusseadmete elektroonikat. „Kontrollerid, juhtplokid, isegi autode elektroonikakomponente on toodud remonti,“ loetles ta.

Odavat kaupa remondida ei tasu

Hiina internetipoodidest pärit odavad seadmed enamasti remondimehe kätte ei jõua. „Need on odavad ega lähegi parandusse,“ ütles Ojasoo. „Neid ei saagi tõenäoli-

selt korralikult parandada, sest neid varuosi ei saaks mina kätte.“

Ojasoo sõnul ei julgekski ta Hiinast varuosi tellida, sest ei saa kvaliteedis kindel olla. Ta soetab oma varuosad Leedu vahendaja kaudu Saksamaalt.

„Kui seade on odav, Hiinast tellitud 50eurone asi, siis seda ei olegi mõtet remondida. Oleneb muidugi rikkusest, aga sage li osutub diagnostika ja remont kallimaks. Seadmeid hinnaklas-

sis 150–200 eurot – neid ilmselt tasub remondida,“ ütles Lilleväli.

Et väga odavaid seadmeid reeglina remonti ei toodagi, ei ole Lilleväli sõnul tegelikult head ülevaadet, kuidas need vastu peavad.

Inimeste huvi seadmeid parandusse tuua on Lilleväli sõnul kümne aasta taguse ajaga võrreldes pigem tõusnud. „Äkki on see teadlikkus – inimesed mõtleavad, et miks kõike kohe prügimäele saata? See ei ole valdav, aga tun-

SEENIORI
esmaspäev

NÜÜD

KOGU OSTUKORV

10% SOODSAMALT

Lisainfo kauplusest või rimi.ee/seenior

Rimi

Vinumad vead kiiresti ära parandada.

JUHAN HEPNER

dub, et huvi asjade remondi vastu on suurenenud. Võibolla on see seotud majandusliku olukorraga. Uued kvaliteetsed seadmed on ju kallid," rääkis ta.

Telerite remonti on jäänud vähemaks

Telerite remonti on ent Ojasoo sõnul paarikümne aasta taguse ajaga võrreldes vähemaks jäänud. Põhjuseks peab ta seda, et uute telerite puhul ei ole sageli

võimalik välja vahetada üksikut rikki läinud komponenti.

„Tihti ei saa enam odavat remonti komponentidega teha ja tuleb pakkuda terve plaadi vahetust," kirjeldas ta. See on aga kliendile märksa kulukam.

Ka Tehnikasalongis moodustavad telerid väikese osa kogu remonditavast tehnikast. Näiteks teleri toiteploki oleva vea saab kergema vaevaga parandada, kuid füüsiliselt katki oleva

teleriekraani vahetamine ei ole sageli mõistlik.

„Siis ostab reeglina klient uue teleri, sest ekraanimoodul on sedavõrd kallis, et varuosa uue ekraani tellimine pole majanduslikult otstarbekas," ütles Lilleväli.

Vigade otsimine on põnev töö

Tootjast sõltub, kas mõne seadme kohta on remondijuhend. Üht-teist võib leida internetist, mõne seadme puhul saab Tehnikasalong juhendeid koostööpartneritelt. Kuid mitme tootja seadmete remont käib Lilleväli sõnul avastamise teel. „Tuuakse seade, mis ei ole standardne – võtame siis selle lahti. Elektroofonika on elektroonika ja vahet ei ole, kas see on pesumasina juhtmoodul või televiisori toiteplokk, komponendid on ikkagi samad.”

Muret valmistavad seadmed, kus on vaja spetsiaalset tarkvara. „See on muutunud probleemiks. Osa asju on sellised, et ei piisa mõne mikroskeemi vahetamisest, sest sel on väikmäl, kuhu on kirjutatud mõni tarkvarajupikene ja kui tarkvara pole kusagilt võtta, siis seda asja remontida ei saagi," ütles Lilleväli.

Lilleväli sõnul polegi tüüpivigade parandamine sedavõrd huvitav kui see, kui parandusse tuleb seade, mille riket tuleb hakata otsima. „Huvitavad rikked ja nende kõrvaldamine on põnevamad kui monotoonne töö.”

Ka Ojasoo sõnul on elektroonikaseadmete remont põnev. „Iga selline parandus on nagu ristsõna või mõistatuse lahendamine. See ei ole igav töö," rääkis ta. „See on põnev, kui leida mittetöötaval seadmel konkreetne viga üles ja detaili ära vahetada ning asi hakkab tööle.”

Ojasoo parandatavad seadmed ei ole tema sõnul aja jooksu oma tööpõhimõttelt palju muutunud, komponendid on läinud miniatuursemaks. „Varem ei pidanud mikroskoopi kasutama, aga praegu on see peaaegu igapäevane. Skeemitehnika on ikka sama, kuigi komponendid on uued. Õppima peab aga kogu aeg.”

Virtsu selts ei lepi Hanila muuseumi kogu saatusega

Virtsu arenguselts ja Hanila muuseumi selts tahaksid Hanila muuseumi vara endale saada, nagu lubatud, et seda eksponeerida. Kuid mõlema seltsi juhatuses oleva Jüri Mõniste sõnul on Lääneranna vald ja muuseum selle vastu. „Kui muuseumi aeg on otsas, siis on ta otsas, aga teeme sellele viisaka lõpu. Vääriltalt ju avati, president Lennart Meri oli avamas. Ja nüüd ei suuda vallavanim seda viisakalt sulgeda!" lausus Mõniste.

„Soovitasin vallavanemal soojalt asjad lihtsalt oksjonil maha müüa ja teenida vallale tulu," meenutas Mõniste viimast kohutumist Lääneranna vallavanema Ingvar Saarega.

Tunamullu oktoobris teatas Hanila muuseumi selts, et tahab muuseumi endale koos vara ja hoonetega. Vald ei nõustunud. Kuid pool aastat tagasi arvati vallamajas, et Virtsu arenguselts võib Tampärgi annetatud asjad endale saada. Lääneranna toonane muuseumijuht Marika Valk ütles mullu, et Virtsu muuseumile läheb üle kogu Tampärgi annetatud vara.

Hanila muuseum

Hanila muuseum asutati 22. aprillil 1993 ning avati külastajatele kolm aastat hiljem endise, 1896. aastal ehitatud Virtsu kooli kivist hoones.

Muuseumi kogu alus on Rame küla Porsiku talu peremehe August Tampärgi ehk Porsiku Kustase kogutud taluriistade kollektsioon.

Mullu otsustas Lääneranna vald muuseumi tegevuse lõpetada. Majad müüdi tänava jaanuaris oksjonil.

ALLIKAS: LÄÄNERANNA VALD; LÄÄNE ELU

Mullu novembris otsustas vallavolikogu Hanila muuseumi tegevuse lõpetamise. Muuseumi majad müüdi jaanuaris 50 000 euroga.

Mõniste lootis osa müügiga teenitud rahast Virtsu arenguseltsile saada. „Üritasin vallast toetust küsida," ütles Mõniste. „Et vallalt 2000 eurot ja 500 eurot omalt poolt. Vald pakkus 345 eurot. Minu arvates ei ole see tõsiseltvõetav.”

Mõniste sõnul on asi põhimõtteline. „Teeme siin vabatahtlikku tööd, rahvas korjab raha. Hanila muuseum on samuti vabatahtliku tööga rajatud, sinna on kulu- nud tohutult tunde.”

Lääneranna muuseumi direktori kohusetäitja Maigi Magnus pole Mõniste kriitikaga nõus. „Aga vabatahtlik töö ongi vabatahtlik töö," ütles ta.

Magnuse sõnul pole Porsiku vara kolimisega probleeme. „Lääneranna muuseum ei jaga kilekotiga asju ära. Lähtume muuseumiseadusest ja Jüri Mõniste teab seda.”

Muuseumiseadus ei võimalda Magnuse sõnul Porsiku asju ära anda, ehkki Valk seda lubanud oli. „Seda saaks teha vaid siis, kui me ütleks, et asjad pole kogumispõhimõtetele kooskõlas ja tunnustaks need väärtusetuteks. Museaalid elavad muuseumis museaali elu," lausus Magnus. „Need on muuseumis hoiustatud. Uurijad saavad neid uurida, me saame neid näitustel kasutada.” Tema sõnul on Lääneranna muuseum kogu aeg valmis neid Virtsu näitamiseks deponeerima. **URMAS LAURI**

Märtsikellukesed

Kevadel varakult õitsevate lillede hulgas on lumikellukeste kõrval üks tuntu- maid ja armastatumaid kevadine märtsikelluke (*Leucojum vernum*). Tegelikult on lumikelluke ja märtsikelluke lausa sugulased, sest mõlemad kuuluvad amarülliliste sugukonda. Perekonnad on neil muidugi erinevad, ja lumikelluke puhkeb ka paar nädalat varem öide. Märtsikelluke on hilisem. Kuid seda korvavad tema palju suuremad öiekellukad, mille kroonlehtede tipus võib olevat sordist leida nii kollaseid kui ka roheline täppe.

Kevadine märtsikelluke kasvab 20–25 cm kõrguseks ja õitseb meie aedades märtsis-aprillis, nagu nimigi ütleb. Tema öied on üsna suured, umbes tollise läbimõõduga või veidikene väiksemad. Õievars kannab enamasti ühte, kuid mõnikord ka kahte kellukat.

Märtsikellukesele meeldib kasvada päikese käes kerge ja õhulise mullaga kasvukohal. Erinevalt raskemaid ja niiskemaid muldi eelistavast lumikellukese edeneb märtsikelluke kuivavõitu liivmuldadel hoopis paremini.

Märtsikellukese sibulad istutatakse kobedasse või kobedamaks parandatud mulda sügisei, umbes üheksakraadise mullatemperatuuri juures, mis viimastel aastatel tähendab meil oktoobrikuud. Vahel liigub märtsikellukese sibulaid ka kaubanduses, aga et enamikus aedades kasvab ja paljuneb see lilleke edukalt, siis tasub seda küsida mõnelt sõbralt või tuttavalt, kellel ta olemas on.

Märtsikellukese puhmas kaevatakse üles pärast õitsemist, kui tema lehed juba kolletuvad, jagatakse sibulad ning istutatakse need kohe uuesti maha, sest läbikuivamist need ei kannata. Mingit talvekate pole märtsikellukesele vaja isegi Eesti kõige külmemates kasvukohtades.

Aga et ta ikka tõepoolest varakult õitseks, peaks ta kasvama sättime päikeselise kohta, kuhu talviti lumehunnikuid või tuisuvaale ei kogune. Erinevalt lumikellukeseist ei ole kevadine märtsikelluke võimeline läbi hange õitsele tõusma. Samuti vajab ta, et õitseajaks oleks ta kasvupinnas juba kasvõi natukenegi soojenenud ning selleks on hea, kui lumi ta kasvukohalt võimalikult vara sulab, et päike saaks mulda soojendada hakata.

See pole just laialt teada, aga kevadine märtsikelluke sobib hästi ka ajatamiseks, et ta võiks näidata õiteilu kevadel toas aknalaual või väga varakult rõdukastis. Ajatamise eesmärgil tuleb märtsikellukese sibulad sügisel potti istutada ja pott pooleks talveks näiteks kasvuhoonesse jätta. Suurte külmade eest peaks seda siiski kaitsma, näiteks paigutama mitmekordse pappkasti sisse ja pealt hoollega sulgema. Leebe talve korral aga ei ole seda vaja.

Madalatel temperatuuridel hoitakse ajatamis- pott seetõttu, et märtsikelluke, nagu ka paljud teised ajatamiseks mõeldud sibullilled, puhkevad edukalt öide vaid pärast külmaperioodi. See imiteerib nende looduslikku kasvutsükli, kus sibul juurdub sügisel, talve vedab dormantses olekus ehk talveunes ja alles külma möödumine annab sibula- le signaali, et nüüd on õige aeg otsakesed mullast välja sirutada, õitsema ja lehti kasvatama hakata.

Peale kevadise märtsikellukese levib meie aedades nüüd juba üha sagedamini ka suvist märtsikellukest (*Leucojum aestivum*), mis õitseb jaanipäeva paiku või natuke enne seda. Suvine märtsikelluke on oma kevadisest vennast kõrgem, tema taime kõrgus on lausa 45–60 cm. Tema öiekellukad pole küll sugugi suuremad kui kevadise märtsikellukese omaid, kui see-eest on neid õievarrel palju rohkem, tervelt neli kuni kaheksa. Need öied lõhnavad.

Suvine märtsikelluke tahab ka teistsugust kasvukohta kui kevadine. Tema eelistus on pool- või täisvari, mitte kirkas päikesepaik. Samuti ei taha suvine märtsikelluke suviti täiesti kuivale sattuda: kasvukoht peab olema ühtlasemalt parasniiske ja viljakas. Kui kevadine märtsikelluke tunneb end kõige paremini kusagil sooja lõunaseina ääres päikesele avatud peenras, siis

suvine märtsikelluke armastab jahedamaid puu- ja põõsalauseid.

Märtsikellukeste looduslik levikuala on suur: need kasvavad väga erinevate tingimustega kohtades Lääne-Euroopast kuni Ida-Aasiiani, ja ka Põhja-Aafrikas. Andmeid tema aedades kasvata- mise kohta Euroopas leiab juba 16. sajandist ja umbes sel ajal ilmub lill ka keskaegsete maali- kunstnike teostele.

On andmeid, et märtsikellukest kasvatati kloostrites ka ravimtaimena. Kõlab veidralt, aga keskajal raviti sellega kummaliselt käituvaid lapsi. Olen lugenud, et seda anti lastele, kes olid ime- likult vaiksed, tõised ja sünged, aga ka lastele, kes käitusid ärevalt, võorastasid palju, kellel olid probleemid enda kontrollimise ja impulsiivsuse- ga. Tänapäevases kontekstis kõlab see nii, nagu oleks märtsikellukese ravitud autistlikke või ATHga lapsi! Ja võibolla oligi see nõnda, sest ei autismi ega ATHd sel vanal ajal lihtsalt ei diagnoositud ega mõistetud. Märtsikellukese sisaldu- vaid alkaloidid aga kasutab veel tänapäeval Vene- maa ravimitööstus, kus nende põhjal toodetakse neuroloogiliste haiguste ravimeid.

Ma siiski ei soovita märtsikellukeseist ise kodus hakata lapsele teed keetma, sest tegelikult on see mürgine taim nagu lumikellukegi. See võib sis- sesöömisel põhjustada oksendamist, kõhulahti- sust ja krampe, ja raskematel juhtudel tekitada ka südametöö häireid. Arvatavasti ka keskajal raviti märtsikellukese just kloostrites seetõ- tu, et seal olid olemas täpsed teadmised, et kui palju, millal ja millega. Kodus iseene tarkusest mürgise taimega jahmerdamine on kindlasti lii- ga riskantne.

Seepärast parem lihtsalt imetleme oma kena- sid märtsikellukesi ja toome neid ka tuppa vaasi, sest nad on head ja kauapüsivad vaasililled – ja lausa kinkimisväärse kimbukese saab, kui neid kombineerida sini- ja valge- või võrkiiristega. Kui meil on kusagilt välja sulanud ka rohelist luude- rohtu või muud igihaljast, tuleb välja vägagi uhke väike bukett, mis paitab meie ilumeelt ja seega mõjub neuroloogiliselt positiivselt ka vaid silma- dega vaadates. Sisse võtta pole vajagi.

Märtsikellukesed.

TIINA KELVISTE

E 7. aprill

00:30 Kirjandusministri juures
00:55 Önnemaa
01:40 Önnemaa
02:33 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Prillitoos
12:30 Maahommiku lood.
 Vabariigi pillimees Martin Arak ehk kandle-Oss
12:45 La Promesa
13:45 31. jaoskond
14:05 Ühe maja lugu
14:35 Osooni lood. Kassikaku metsades **14:50** Aasia salajased elud ja peidetud paigad
15:40 Südameasi
16:30 Önne 13 **17:00** Aktuaalne Kaamera **17:05** 31. jaoskond
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne Kaamera
19:00 Ringvaade
20:00 Mis värvi on majandus?
20:30 Osoon **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Sport
21:40 Väilsilm
22:10 Filipiinid maailmakonflikti keskmes
23:05 Suured loomad, väiksed loomad
23:50 Ringvaade

00:10 Sicario: Soldado päev
02:30 Sommerdahl mõrvad
04:30 Papsid
05:25 Postimees.ee
06:00 Reporter+
06:30 Telehommik
09:05 Võsavinkel
09:35 Telehommik
12:25 Roaldi retked
13:25 Kodus ja võõrsil
13:55 Monk
14:55 Mägi päästjad
15:55 Saatuslik kiri
16:55 Leegitsev armastus
18:00 Naabriplika
19:00 Reporter
20:00 15 küsimust **20:30** Kuuurija **21:30** Öhtu! **22:30** Kolm naist karavanis. Island
23:30 Chicago politseijaoskond

01:25 Võõramaalane
02:26 ERR.ee uudised
07:00 Stella ja Sam
07:10 Angelo reeglid
07:20 Pips ja Popi
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:50** Pörsas Peppa **07:55** Karu Karla
08:05 Pörsas Peppa
08:10 Ella, Oscar ja Huu
08:20 Sam ja Julia
08:30 Susapusa Okidos
08:40 Ollie ja Kuu
08:50 Lammas Shaun
09:00 Ringvaade
10:00 Planeedipäästjad
10:30 Rännud Kersnaga
10:55 Minu Eestimaa 2
11:00 Betty diagnoosid
11:45 Täheleav
13:00 Balti kett 30. Ärgake, Baltimaad!
13:55 Ukraina stuudio
14:25 Hurda kutsikad. Eesti Üliõpilaste Selts
15:30 Ninjakunstnik
16:00 Kosmo **16:23** Loomalood
16:25 Kapten Stella
16:30 Ella, Oscar ja Huu
16:40 Kriipsu Juku kodu
16:45 Sam ja Julia
16:50 Pips ja Popi
17:00 Kaubohamster Villi
17:10 Stella ja Sam
17:25 Pörsas Peppa
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lammas Shaun **18:00** Luise ja Oliver
18:10 Lotte **18:15** Lotte
18:20 Luka lustisõidurong
18:30 Ideefix
18:45 Planeedipäästjad
19:15 Kultuuriuudised
19:25 Aktuaalne Kaamera
19:30 Rännud Kersnaga
20:00 Näost näkku
20:50 Üks koorilaul
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Päeva püük
22:00 Plekktrumm
22:45 Pühapäevalõuna
23:10 Minu Euroopa
23:55 Allatulistatud Black Hawk

T 8. aprill

00:55 Südameasi
01:40 Ajavaod
02:12 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Maahommik
12:15 Osoon
12:45 La Promesa
13:50 31. jaoskond
14:10 Wend Weis
14:40 IT-vaatlik
14:45 Máxima
15:40 Südameasi
16:30 Önne 13
17:00 Aktuaalne Kaamera
17:05 31. jaoskond
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne Kaamera
19:00 Ringvaade
20:00 Impulss
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Sport
21:40 Esimene stuudio
22:05 Kätemaks
23:05 Plekktrumm
23:50 Ringvaade

00:25 FBI: tagaotsitavad
01:20 Öhtu!
02:15 Naabriplika
03:10 Chicago politseijaoskond
04:05 Minu kodu on parim
05:15 Postimees.ee
05:30 Reporter
06:30 Telehommik
09:05 15 küsimust
09:35 Telehommik
12:25 Kuuurija
13:25 Kodus ja võõrsil
13:55 Monk
14:55 Mägi päästjad
15:55 Saatuslik kiri
16:55 Leegitsev armastus
18:00 Naabriplika
19:00 Reporter
20:00 15 küsimust
20:30 Täistund
21:30 Öhtu!
22:30 Krimi
23:00 Chicago politseijaoskond

02:10 Päeva püük
02:43 ERR.ee uudised
07:00 Stella ja Sam
07:10 Lotte
07:15 Lotte
07:20 Pips ja Popi
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
07:50 Loomalood
07:55 Luise ja Oliver
08:05 Luka lustisõidurong
08:15 Sam ja Julia
08:25 Ideefix
08:35 Kosmo
09:00 Ringvaade
10:00 Planeedipäästjad
10:30 Rännud Kersnaga
10:55 Betty diagnoosid
11:45 Kaadris. Need vanad armastuskirjad
12:10 Need vanad armastuskirjad
14:15 Mis värvi on majandus?
14:45 Isa Nikodemus
15:30 Ninjakunstnik
16:00 Kosmo
16:25 Puooni lood
16:30 Loomarahva TV
16:40 Kriipsu Juku kodu
16:45 Sam ja Julia
16:55 Pips ja Popi
17:00 Kaubohamster Villi
17:10 Stella ja Sam
17:25 Pörsas Peppa
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
17:50 Lammas Shaun
18:00 Vilda
18:10 Rebased ja mägrad
18:20 Luka lustisõidurong
18:30 Ideefix
18:45 Aktuaalne Kaamera
18:50 Jalgpalli Premium liiga
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Päeva püük
22:00 Kirjandusministri juures
23:10 Rinnahoidja lugu
23:25 Rännud Kersnaga

K 9. aprill

00:50 Südameasi
01:40 Ajavaod
02:05 Esimene stuudio
02:31 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Eesti mäng
12:15 Eesti lood
12:45 La Promesa
13:45 31. jaoskond
14:10 Eurovisiooni laulud
14:40 Kätemaks
15:40 Südameasi
16:30 Önne 13
17:00 Aktuaalne Kaamera
17:05 31. jaoskond
17:30 La Promesa **18:25** IT-vaatlik **18:30** Aktuaalne Kaamera **19:00** Ringvaade
20:00 Minu ETV. Merle Randma
20:05 Pealtnägija **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne Kaamera **21:30** Sport **21:40** Esimene stuudio **22:05** MARJUSTIN 8.0. Juubelisaade Marju Lauristinist
23:05 Tuulepealne maa

00:00 FBI: tagaotsitavad
00:55 Öhtu!
01:55 Naabriplika
02:50 Chicago politseijaoskond
03:45 Minu kodu on parim
05:00 Postimees.ee
05:30 Reporter
06:30 Telehommik
09:05 15 küsimust
09:35 Telehommik
12:25 Täistund
13:25 Kodus ja võõrsil
13:55 Monk
14:55 Mägi päästjad
15:55 Saatuslik kiri
16:55 Leegitsev armastus
18:00 Viimane võmm
19:00 Reporter
20:00 15 küsimust
20:30 Kodud rahaks
21:30 Öhtu!
22:30 Žiguliga maailma tippu
23:30 Chicago politseijaoskond

00:00 Väilsilm
00:30 Koletis
02:30 Päeva püük
03:01 ERR.ee uudised
07:00 Stella ja Sam
07:10 Kaubohamster Villi
07:20 Pips ja Popi
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
07:50 Vilda
08:00 Loomarahva TV
08:10 Luka lustisõidurong
08:25 Puooni lood
08:30 Ideefix
08:43 Kriipsu Juku kodu
08:45 Pörsas Peppa
08:50 Sam ja Julia
09:00 Ringvaade
10:00 Planeedipäästjad
10:30 Rännud Kersnaga
11:00 Betty diagnoosid
11:45 Vana aja asjad. Kodune majapidamine
12:00 Riigikogu infotund
14:00 Esimene stuudio
14:30 Monumendid ja apelsinid
15:30 Ninjakunstnik
16:00 Ernest ja Celestine
16:10 Ernest ja Celestine
16:20 Puooni lood
16:30 Loomarahva TV
16:40 Edmond ja Lucy
16:45 Sam ja Julia
16:55 Oodo
17:00 Angelo reeglid
17:10 Stella ja Sam
17:25 Pörsas Peppa
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
17:50 Lammas Shaun
18:00 Vilda
18:10 Rebased ja mägrad
18:20 Luka lustisõidurong
18:30 Ideefix
18:45 Planeedipäästjad
19:15 Kultuuriuudised
19:25 Aktuaalne Kaamera
19:30 Rännud Kersnaga
20:00 Elu allpool nulli
20:50 Osooni lood. Kevadine linnuloendus Kablis
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Päeva püük
22:00 Võõramaalane
23:00 Hüvasti, Emmanuelle

N 10. aprill

00:05 Ringvaade
01:10 Südameasi
02:00 Ajavaod
02:25 Esimene stuudio
02:51 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Hommik Anuga
12:45 La Promesa
13:45 31. jaoskond
14:05 Miss Marple
15:35 Südameasi
16:30 Önne 13
17:00 Aktuaalne Kaamera
17:05 31. jaoskond
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne Kaamera
19:00 Ringvaade
20:00 OP **20:55** Kultuuri kodu
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Sport
21:40 Esimene stuudio
22:05 Eesti muuseumide aasta-auhinnad
22:45 Von Fock
23:35 Pealtnägija

00:30 FBI: tagaotsitavad
01:25 Öhtu!
02:20 Viimane võmm
03:15 Chicago politseijaoskond
04:05 Minu kodu on parim
05:25 Postimees.ee
05:30 Reporter
06:30 Telehommik
09:05 15 küsimust
09:35 Telehommik
12:25 Kodud rahaks
13:25 Kodus ja võõrsil
13:55 Monk
14:55 Mägi päästjad
15:55 Saatuslik kiri
16:55 Kevad südames
18:00 Viimane võmm
19:00 Reporter
20:00 15 küsimust
20:30 Vaprad ja moodsad
21:30 Öhtu!
22:30 James May: meie mees Itaalias
23:35 Chicago politseijaoskond

00:40 Pühapäevalõuna
01:00 Rinnahoidja lugu
01:55 Päeva püük
02:20 Jacob Collier Baloise Sessionil **03:48** ERR.ee uudised
07:00 Stella ja Sam
07:10 Kaubohamster Villi
07:25 Vilda **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
07:55 Ernest ja Celestine
08:05 Pörsas Peppa
08:10 Tagurpidi jõgi
08:35 Oodo **08:40** Sam ja Julia
08:45 Angelo reeglid
09:00 Ringvaade
10:00 Planeedipäästjad
10:30 Rännud Kersnaga
11:00 Betty diagnoosid
11:45 Impulss
12:45 Minu veetlev Kunder
13:20 Leigo järvenuusika
13:50 Esimene stuudio
14:10 Pantokraator 30
15:10 R2 minilaiv
15:30 Ninjakunstnik
15:55 Kevade marss. Eesti Raadio Laulustuudio
16:00 Mikik-Mikk ja seenerahvas
16:10 Ollie ja Kuu
16:25 Kõlakoguja
16:30 Väike nõid Zouk
16:40 Robot Ruudi avastab maailma
16:45 Sam ja Julia
16:50 Pips ja Popi
17:00 Angelo reeglid
17:10 Stella ja Sam
17:25 Pörsas Peppa
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
17:50 Lunnisaar
18:00 Kosmo
18:25 Kriipsu Juku kodu
18:30 Väike lühinägelik boamadu
18:40 Lauluhaldja laul. Inspira lauluhaldja
18:45 Planeedipäästjad
19:15 Kultuuriuudised
19:25 Aktuaalne Kaamera
19:30 Rännud Kersnaga
20:00 Elu allpool nulli
20:50 Osooni lood. Kevadine linnuloendus Kablis
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Luna TV **21:50** Kalamaja blues **22:00** Omerta
23:55 Pantokraator 30

R 11. aprill

00:25 Ringvaade
01:25 Südameasi
02:15 Ajavaod
02:40 Esimene stuudio
03:07 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 OP
12:30 La Promesa
13:30 Päeva riismed
15:40 Südameasi
16:30 Legende täis Estonia
17:00 Aktuaalne Kaamera
17:05 31. jaoskond
17:30 La Promesa
18:30 Aktuaalne Kaamera
19:00 Ringvaade
19:30 Eesti filmi- ja teleauhinnad
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Sport
21:40 Eesti filmi- ja teleauhinnad
23:15 Mis valesti, see uuesti

00:35 FBI: tagaotsitavad
01:30 Öhtu!
02:25 Viimane võmm
03:20 Chicago politseijaoskond
04:10 Minu kodu on parim
05:25 Postimees.ee
05:30 Reporter
06:30 Telehommik
09:05 15 küsimust
09:35 Telehommik
12:25 Vaprad ja moodsad
13:25 Kodus ja võõrsil **13:55** Monk **14:55** Mägi päästjad
15:55 Saatuslik kiri **16:55** Kevad südames **18:00** Viimane võmm **19:00** Reporter **20:00** Kas lööme käed? **21:30** Alo **22:00** Öudne film **23:45** Brokenwoodi mõrvad

00:50 Chungking Express
02:30 Kalamaja blues
02:35 Luna TV
03:01 ERR.ee uudised
07:00 Stella ja Sam
07:10 Angelo reeglid
07:25 Pörsas Peppa
07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
07:50 Väike nõid Zouk
08:00 Kõlakoguja
08:10 Lunnisaar
08:15 Sam ja Julia
08:20 Sam ja Julia
08:25 Mikik-Mikk ja seenerahvas
08:40 Oodo
08:50 Ollie ja Kuu
09:00 Ringvaade
10:00 Planeedipäästjad
10:30 Rännud Kersnaga
11:00 Näost näkku
11:55 Kirjandusministri juures
12:20 Joni Mitchell: Lady Blue
13:15 Kolm paralleelset sirget lõikuvad enne lõpmatust
13:45 Esimene stuudio
14:05 Jacob Collier Baloise Sessionil
15:30 Operatsioon Ai
16:00 Mikik-Mikk ja seenerahvas
16:10 Ollie ja Kuu
16:25 Kõlakoguja
16:30 Väike nõid Zouk
16:40 Robot Ruudi avastab maailma
16:45 Sam ja Julia
16:50 Pips ja Popi
17:00 Angelo reeglid
17:10 Stella ja Sam
17:25 Pörsas Peppa
17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
17:50 Lunnisaar
18:00 Kosmo
18:25 Kriipsu Juku kodu
18:30 Väike lühinägelik boamadu
18:40 Lauluhaldja laul. Inspira lauluhaldja
18:45 Planeedipäästjad
19:15 Kultuuriuudised
19:25 Aktuaalne Kaamera
19:30 Rännud Kersnaga
20:00 Agatha Christie radadel koos Alan Carriga
20:50 Üks koorilaul
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:30 Trumpi müüri radadel
22:00 Hirm sööb hinge seest
23:35 Emmanuelle 4

L 12. aprill

00:10 Ringvaade
00:45 Tuled kodusadamas
01:15 4x4. Island
01:40 Südameasi
02:34 ERR.ee uudised
07:00 Osoon
07:30 Töörööbikud
08:00 Heureka
08:30 Loomaarstid
09:00 Suus sulav Eesti
09:30 Sinu uus sugulane
10:00 Maahommik
10:45 Tuled kodusadamas
11:15 Pealtnägija
12:05 Kirjandusministri juures
12:35 MARJUSTIN 8.0. Juubelisaade Marju Lauristinist
13:35 Kontakt **14:50** IT-vaatlik
15:00 Hercule Poirot
16:35 Eurovisiooni laulud
17:05 Imeline ja metsik
18:00 4x4. Island
18:30 Aktuaalne Kaamera
18:45 Eesti mäng
19:30 Öpe ei lõpe
20:00 Tuled kodusadamas
20:30 Önne 13
21:00 Aktuaalne Kaamera
21:20 Sport. Sport
21:35 Máxima
22:20 Mo Mamma
23:30 Inimene, keda polnud

01:40 Viimane võmm
02:40 Alo
03:10 Minu kodu on parim
04:25 Postimees.ee
05:00 Reporter
06:00 Rosamunde Pilcher: Armunud teenrisse
08:00 Kidzone lastehommik – Käpapatrull
08:30 Kidzone lastehommik – Rubble ja meeskond
09:15 Kidzone lastehommik – Alvin ja koopaaravad
09:30 Papsid
10:30 Vaprad ja moodsad
11:30 Kas lööme käed?
13:00 Meie aasta Jaapanis
14:00 Roaldi retked
15:00 Brokenwoodi mõrvad
17:00 Rosamunde Pilcher: Aastapäev
19:00 Reporter+
19:30 Kultivillak
20:05 Ma näen su häält
22:25 Valge kuninganna
23:40 Reis maailma südamesse

01:05 Pantokraator 30
02:05 Pantokraator 30
03:04 ERR.ee uudised
07:00 Siimuke
07:05 Vahvad jänkud
07:10 Vegesaurused
07:20 Stella ja Sam
07:30 Värviklotsid
07:35 Numbriklotsid
07:40 Pörsas Peppa
07:45 Tegus Timmu
07:50 Karu Karla **07:55** Tuta asjad **08:05** Luise ja Oliver
08:15 Pörsas Peppa
08:20 Väike lühinägelik boamadu
08:30 Vilda
08:40 Superkangelaste kool
08:55 Mirai tulevikust
10:30 Kosmo
11:00 Elu allpool nulli
11:45 Agatha Christie radadel koos Alan Carriga
12:30 Kaksik
14:20 Jalgpalli Premium liiga
16:35 Kaadris Vallatud kurvid
17:00 Maagiline reis Kuule
18:20 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood
18:45 Superkangelaste kool
19:00 Kevadlaulud Saaremaal
19:25 Aktuaalne Kaamera
19:30 Önne 13
20:00 Mida teie arvate?
20:55 Önne 13
21:25 Kümnes korus. „Önne 13“ tegijad Itaalias
21:55 Önne 13
22:25 Taavi Teplenkov ja Ain Prosa saates „Hommik Anuga“
22:40 Tujurikkuja parimad palad
23:10 Keegi, kes hoolib

Tirilimps-poolteist

Tagalahe-äärsed mälestused

ADO TUUGA

Suure tuisuga tuli lumi läbi koridori hõredate seinte. Hiljem ehitati majade vahele korralik ja soe koridor. See oli väikese kalde ja reliinkattega.

Pärast pikka ja väsitavat koolipäeva, kui mured ja ülesanded olid hetkeks kõrvale jäetud, valdas mind kerge elevus ja vabaduse tunne. Nagu oleksin lõpuks murdnud ahelad, vallandades endas unustamatud emotsioonid. Libistades end nahktaldse sussiidega mööda kaldkoridori, tundsin, nagu oleksin teel unistuste maale. Kui aga tahtsin tõelist rallisõitu teha, võtsin käimisvõimetutele mõeldud kolmerattalise abivahendi (kitse) ja sõitsin sellega koridorist alla, nii et kummid vilisesid.

Kalle Raidma meenutas, et koolis kippus elekter vahel ära kaduma. Klassiruumis valitses hetkelise vaikuse võlu. Direktor Pihlaku abikaasa, tema klassijuhataja, pani küünla lauale ja tund jätkus. Soe ja hubane küünlavalgus viis mõtted õppimiselt mujale, mõjus uinutavalt. Pärast

tundi avastati, et Kalle on kadunud. Lõpuks leiti ta omas pingis magamas.

Lõunasöök oli kell 14. Kaarel Tuuling rääkis: „Kauged mälestused said minuga taas kokku, kui koolisööklas pakuti tõelist delikatessi – kiluvõileiba. Kiluleibade lõhn segunes tuuleõhuga, moodustades unustamatud lõhnad, mis paitasid hinge. Kõigile ei meeldinud kiluvõileivad. Paljud ei julgenud neid isegi proovida. Aga minu silmad särasid kui sinine meri. Olin Saaremaa poiss, need hetked kandsid minu sooja nostalgiasse. Silme ees seisis kodu, meri, kadakad, kus iga kiluleib, mis minu lauale jõudis, tähendas mitte ainult toitu, vaid ka sõprust ja jagamist. Ja siis ma sõin ära oma laua poiste kiluleivad ja naaberlaua omad ka.”

1969. Sanitaarala sektor andis välja seinalehte „Tervis”. Seal avaldatud artiklid olid sisukad ja kasulikud. Ortopeediliste abivahendite kandmise kontrollijana oli tubli Ene Tänover. Hoolikalt tegutses ka sanitaarkontroll sööklas, seda korraldas Mirja Ristikivi.

Söökla.

ERAKOGU

Seinalehes ilmus ka luuletus, mis iseloomustas kõverpeegli mõningaid õpilasi.

• Kui aga tahtsin tõelist rallisõitu teha, võtsin käimisvõimetutele mõeldud kolmerattalise abivahendi (kitse) ja sõitsin sellega koridorist alla, nii et kummid vilisesid.

Sööklas

Enne kella ukse ees sööklas nagu tropp on ees. Mõned ette kipuvad, sööklas korda rikuvad. Tutvustame – Margit Pärn, tema lauas jutt ja lärm. Tuuling Kaarel, Aadu Tuuga – kahte tööd nad teevad suuga. Kui neid kasvataja keelab, kohe päris vaikseks jäävad. Pärast jälle hakkavad täie suuga vatrama.

Enamik toite olid söödavad. Minu lemmiksupid olid piima-klimbisupp ja hernesupp. Teised supid mul alla ei läinud, aga enne praadi ei saanud, kui supp söödud oli. Mäletan, kuidas kasvataja Aime Padu seisis mul kõrval ja sundis suppi sööma. Vastu tahtmist sai see siis alla luritatud. Magustoitudega läks paremini – manna- ja leiva- ja karamellikissellid – need viisid keele alla.

Õhtusöök oli kell 20.40 (pühapäeval kell 19.00). Kui midagi päeva jooksul söökidest üle jäi, avanes meil õhtul võimalus veel sööklasse minna ja enne magamaminekut süüa. Tavaliselt olid need üle jäänud leivasaiaid, piim ning vahel isegi mõni magustoit, mis päeval alles jäi. See oli alati oodatud hetk – kiire amps enne öörahu.

Osa lapsi tegi oma koolitööd kohe peale lõunasööki ära, osa jäts viimasele minutile. Mina kuulusin viimaste hulka. Kooli territooriumilt välja enne ei lastud, kui koolitööd tehtud olid. Järgneb

SUDOKU

		7				3		
2								9
		4	5	9	7	2		
	2		8		3		4	
	5						8	
	6		1		5			2
		2	6	7	1	4		
9								6
		6				8		

			9	3				
2								1
		4	1	8	5			
9	2				7		6	
		8	3		2	9		
5	1				8		4	
		9	6		7	4		
6								7
		2		5				

KUHU MINNA

• KINO

Haapsalu kultuurikeskuses: „Minecrafti film” 5. aprillil kl 11, 7.–9. aprillil kl 17.30, 15. aprillil kl 15. „Viimane showtüdruk” 5. aprillil kl 13, 7.–8. aprillil kl 19.30.

• TEATER

Haapsalu kultuurikeskuses: 9. aprillil kl 11 Miksteatri „Marakratt ja kesköine raamatukogu”, pilet 15.- Piletimaailmas.

10. aprillil kl 19 etendus „Minu noor naine”, piletid 27.10/24.- Piletikeskuses.

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum K–P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus K–P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda R–P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K–P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R–P 11–16. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T–L kl 10–16. Muul ajal ettetellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum 1. oktoober – 1. mai avatud ettetellimisel roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud ettetellimisel E–R 10–17. Tel 5333 8586. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

• NÄITUSED

Keskraamatukogus (Posti 3): **trepigaleriis** Haapsalu illustratsioonirühmituse näitus „Väikese lida lilled ja teised lood” 30. aprillini.

Vitriinides Haapsalu Viigi kooli õpilaste tööd 25. aprillini.

Lasteosakonnas (Wiedemanni 11): Haapsalu kunstikooli õpilaste kollaažide näitus „Jacques Prévert 125” ja Marika Lekarkini maalinäitus 30. aprillini.

Haapsalu linnagaleriis (Posti 3): Jenny Grönholmi ja Jass Kaselaane „Kevad Läänemaal” 27. aprillini. Avatud K–P 12–18.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): majagaleriis kunstikooli täiskasvanute kursuste õpilaste tööde näitus: maal, keraamika ja metallhistöö 19. aprillini. Keldrigaleriis: Iris Talli ja Sofia Šikirjavaja isikunäitus „Silma kuulud, kõrvaga nähtud” 19. aprillini. Galerii avatud T–R 14–18, L 12–16. Tasuta!

Eesti raamatu aastale pühendatud Haapsalu lasteaedade vabaõhunaütus: kesklinna lasteaedade Pääsupesa maja kuni 13. aprillini. Asukoht: Haapsalu kunstikooli (Jaani 2) nurgal. Avatud 24/7.

• RAAMATUKOGUD

Keskraamatukogu (Posti 3) ja **lasteosakond** (Wiedemanni 11) E–R 10–18, L 10–15, **laenutus-punkt** (Kastani 7) T 14–17, R 11–14.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K–N 12–13.30, 14–20, L 10–15.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T–K 10–18, N 10–16, R 09–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

Ridala raamatukogu (Kooli 1, Panga küla) E–K 10–18, N 14–19, R 10–14. www.lib.haapsalu.ee.

Kas nägid või kuulsid midagi huvitavat? Saada vihje veebis www.le.ee või meiliaadressil info@le.ee.

KAKURO

			16	6			3	5		
	3				18	8			29	
44										4
7			9					11		
			17					11		
		9					12			
	18					7				
	10					6				17
13						16				
14				9				14		
16			13					10		
			18					11		
		24					7			
							20			
12	28					17				
7					24					10 13
3				14				5		
				6						
16			5					11		
			11					14		
	17						16			
7						7				
13						8			9	13
4				3				14		
			16	15				12		
	36									
			16				10			

Kuidas lahendada kakurot?

- Kõik tühjad ruudud peavad olema täidetud numbritega vahemikus 1 kuni 9.
- Iga horisontaalse ploki summa peaks olema võrdne vasakul asuva vihjega.
- Iga vertikaalse ploki summa peaks olema võrdne ülal asuva vihjega.
- Ühtegi numbrit ei tohi kasutada samas ploki rohkem kui üks kord.
- Igal mõistatusel on üks lahendus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	7	5	2	1	3	4	9	
5	9	8	1	3	4	9	1	3
1	7	1	1	9	5	1	1	3
9	8	1	3	8	4	9		
9	8	6	3	7	1	2	9	
7	9	4						
7	3	1	6	7	1	9	1	4
8	6	9	7	1	9	2	1	3
9	4	7	5	8	2	1	3	
5	1			9	8	6		

EELMISE LEHE LAHENDUS

MÜÜK

**HAAPSALU UKSETEHAS
MÜÜB PUITBRIKETTI.
UUS HIND 200.-/alus!
INFO 472 0800.**

**Auto- ja majavõtmete
valmistamine, lukkude paigaldus
ja müük. Autoraadid ja -kõlarid.
Autoalarmid.** LVL OÜ, Posti 39
(veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

Müüa sõelumata mulda (turbasegu)
Taebas, 10+km, lisandub veo hind.
Info 5697 5216.

Müüa sõelutud mulda ning
kuivi küttepuid. Info 551 3314.

11.04 toome kõrgevaliteedilise ja
kodumaise sealiha, hakkliha, ahju-,
suutsu- ja šašlõkivorstid, šašlõkid ja
kulinaariatooted, soolaliha, suitsu-
singid, pasteedid, sealihakonservid
ja subproduktid järgmistesse siht-
kohtadesse: Järva-Jaani – Roosna-
Alliku – Paide – Türi – Käru – Lelle –
Kehtrna – Rapla – Märjamaa – Lauka-
na – Koluvere – Kullamaa – Lihula –
Kõmsi. Sealiha al veerand seast
3.75/kg. Erinevad lihatükid alates
4.35/kg. Aprillikuus tasuta liha tükel-
damine. Tellimus esita 5358 6772,
Facebooki sõnum või vajangupe-
refarm@gmail.com. Tarned vahe-
mikus 14–21, kellaaeg helistatakse
veel ette.

17.04 toome kõrgevaliteedilise ja
kodumaise sealiha, hakkliha, ah-
ju-, suitsu- ja šašlõkivorstid, šašlõ-
kid ja kulinaariatooted, soolaliha,
suitsusingid, pasteedid, sealihakon-
servid ja subproduktid järgmistesse
sihtkohtadesse: Kose – Keila – Va-
salemma – Ämari – Riisipere – Tur-
ba – Risti – Palivere – Taebas – Lin-
namäe – Haapsalu. Sealiha al vee-
rand seast 3.75/kg. Erinevad lihatü-
kid al 4.35/kg. Aprillikuus tasuta li-
ha tükeldamine. Tellimus esita 5358
6772, Facebooki sõnum või vajangu-
perefarm@gmail.com. Tarned va-
hemikus 14–21, kellaaeg helistatakse
veel ette.

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga
küttepuid. Pikkus vastavalt soovile.
Tel 5666 0431.

Müüa küttepuid koos veoga. Info
5687 3966, timberexpert@online.ee.

Müüa kuiva puud alates 65.-,
transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Kuivad pakitud küttekotsid.
Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning
voodri- ja põrandalauda.
Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa 3meestrit küttepuid: must
lepp, hall lepp, kask koos kohale-
toomisega, miinimumkogus 15 tihu-
meetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Küttepuid müük: valge lepp,
sanglepp, kask, metsakuivi okaspuu.
Möödud vastavalt soovile.
Täpsem info: 5697 5216.

Müüa märga ja kuiva küttepuid.
Tel 5394 0403, heiki@kukukv.ee.

MITMESUGUST

Võtame vastu üleliigsed raamatud.
Tuleme ise järele. 5615 5175.

SOOVIN ÜÜRIDA

Üürin pikemaks ajaks maja, võib
vajada remonti. Tel 5786 2563.

TEENUS

Puurkaevude ja maaküttekäevude
puurimine ning projekteerimine.
Vee- ja kanalisatsioonitööd
ning septikute paigaldus. Rauaeral-
dus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415,
504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Tänavakivide paigaldamine.
Tel 5458 5022.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine
E–P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

Hauaääraste ja -kivide paigaldus.
Haudade hooldus ja muud kalmistu-
tööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Ehitus- ja remonditööd.
Katuseehitustööd. Katuse
turvatoodete müük ja paigaldus.
Vihmaveesüsteemide müük ja
paigaldus. Tel 5347 7919.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja
kruntide puhastus võsast.
Helista julgelt ja leiame lahenduse.
Tel 5623 0373, Randy.

Teostame majade, abihoonete ja
aedade ehitusi, tänavakivide paigal-
dust, võtmed kätte lahendused.
Dekkan.ehitus@gmail.com.
Tel 5632 7955.

Õunapuude noorendus-, kasvu- ja
harvenduslõikus, puude kujundami-
ne, mahavõtmine, hekkide lõikus,
okste koristus. 5817 1670, Reio.

Ohtlike puude langetamine.
Tel 566 3296.

Vannide emailimine 557 0877.

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine,
fassaaditööd, majade ehitus,
üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume
koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail:
info@developingehitus.ee.

OTSIN TÖÖD

Otsin majade, aedade värvimistööd,
teen ka krohvimis- ja siseviimistlus-
tööd, tel 5637 1399.

TÖÖPAKKUMINE

Perearst Tiina Proosväli
pakub tööd meditsiiniõele
Pürksi arstipunktis.
Täpsem info tel 474 1130.

Tene Kaubandus pakub tööd: töö
CNC-pingil (Auer), programmide si-
sestamine ja seadistamine, CNC-
pingi hooldus ja korrashoid, valmis-
olek töötamiseks teistel puidupinki-
del. Sobival kandidaadil on hea teh-
niline taip ja täpsus, oskus lugeda ja
mõista tehnilisi jooniseid, puitmater-
jali töötamine nõuab füüsilist tugevust
ja vastupidavust. Kirjuta töösoovist:
eke@tene.ee.

Tene Kaubandus pakub tööd PUIDU-
PINGI OPERAATORILE. Töö erinevat-
tel puidutöötlemise pinkidel, pinkide
hooldus ja töökoha korrashoid, puit-
materjali kvaliteedi hindamine, val-
mistoodangu kontroll. Sobival kandi-
daadil on tehniline taip ja täpsus, os-
kus lugeda ja mõista tehnilisi joo-
niseid, arvuti kasutamise oskus. Tege-
mist on hooajatööga. Kirjuta töösoo-
vist: eke@tene.ee.

Toimetus kuulutuste sisu eest
ei vastuta.

**Loe veebis
online.le.ee.**

*Need armsad, kellest äkki jäime ilma,
on tegelikult alles – meie sees:
nad on nii ligi, et ei torka silma
nii nagu valgus tolmuübemes.
L. Tungal*

Lahkus meie kallisi
RIINA KIPPAK
30.5.1940–2.4.2025.

Hüvastijätt koduülest
17. aprillil kell 11 ja urni
maldasõngitamine Haapsalu
Metsakalmistul.

Tütär perega

TEATED

Jahitunnistuse taotlejate kursus Läänemaal toimub Käbi külalistemajas
laupäeval, 19. aprillil kl 10. Registreerimine Eesti jahimeeste seltsi info-
süsteemis Metsis.
Info: Kalev Sootalu, kalev.sootalu@gmail.com, tel 502 4283.

Haapsalu linnas on korraldatud jäätmeveo raames taaskord
avatud keskkonnajaam.

Operaator on Eesti Keskkonnateenused AS.
Aadress: Lihula mnt lõik 1, Haapsalu linn.
Avatud: **K-N 16–20; R 10–16 ja L-P 10–18.**
Lisainfo: 645 4770, klienditugi@keskkonnateenused.ee.
Jäätmejaama operaator: 5884 0196 (jäätmejaama lahtioleku
aegadel).

HOOLI RASKUSTESSE
SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste
ja organisatsioonide annetusi, et toetada
raskustesse sattunud peresid Läänemaal.
Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole
EE592200221046665398, Swedbank AS.
Teave veebis www.abikassa.ee.
E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Südamlik kaastunne kallile
Annelile perega armsa ema
RIINA KIPPAKU
kaotuse puhul.

Maire perega

Avaldame kaastunnet
Markole ja Urmasele perelega
kalli ema ja vanaema
ÕIE RÄLI
kaotuse puhul.

Peeter ja Mai

Avaldame kaastunnet
Annelile perega armsa ema
RIINA KIPPAKU
lahkumise puhul.

Naabrid Ester ja Udo

*Su jalg ei astu enam üle koduläve,
ei ava tial käsi armsaks saanud
ust...*

Head naabritädi
ÕIE RÄLIT
mälestavad
Eleri perega, Teele ja
Leida.

Kallis Anneli.
Mälestus sinu emast
RIINA KIPPAKUST
jääb alati meie südamesse.

Südamlik kaastunne Liisale ja
Matsile lastega ning Siimule.

Tiina, Mai ja Signe Maire

Avaldan kaastunnet
Markole perega ema ja
vanaema
ÕIE RÄLI
kaotuse puhul.

Elgi

Südamlik kaastunne Annelile
ema ja Siimule ämma
RIINA KIPPAKU
surma puhul.

Ester ja Jaan

Mälestan elupõlist head
üleaedset naabrit
ÕIE RÄLIT.

Jagan Urmase ja Marko leina.

Margus

Mälestame endist
õppealajuhatajat
RIINA KIPPAKUT
ja avaldame sügavat kaastunnet
Annelile perega.

Haapsalu linna algkool

Südamlik kaastunne
Matile perega ema
LINDA RISTMÄE
lahkumise puhul.

Toivo ja Lii

*Iga lahkumine on raske,
iga telesaamine kurb...*
Südamlik kaastunne
Urmasele ja Markole perelega
kalli ema ja vanaema
ÕIE RÄLI
surma puhul.
Vennatütred Astra ja Sirje
peredega

Rain ja Leida

Avaldame kaastunnet
Urmasele ja Markole kallile ema
ÕIE RÄLI
kaotuse puhul.

Milvi, Viivi, Riina ja Olev

Südamlik kaastunne
perekond Ristmäele ema
LINDA
kaotuse puhul.

Kalju, Marju, Vahur

Kinnisvarajutud tassi kohvi
ja koogiga!

Tule küsi kinnisvara alast nõu,
räägime, mis kinnisvaraturul
toimub!

Helista või kirjuta mulle ja lepime
aja kokku! Kohv ja kook on
minu poolt!

KARJAKINNISVARA

Annely Sermat
+372 513 5163
annely@karjaku.ee

Sinu kuulutus võiks olla siin!

Kuulutus lisa mugavalt Lääne Elu veebis:
online.le.ee/lisa-ajalehe-kuulutus

Mälestame head seltsiliiget
MARE SAART.

Avaldame kaastunnet Reinule
abikaasa ja Maile õe kaotuse
puhul.

Üdruma küla selts

Meie kaastunne Mati Ristmäe-
le ja tema perekonnale ema,
ämma ja vanaema
LINDA RISTMÄE
surma puhul.

Marika, Merike ja Hilja perega

Teatame kurbusega, et lahkus
meie kallis poeg, vend, isa,
vanaisa ja abikaasa
VALERI ZOLOTOV
14.11.1952–2.04.2025.

Leinavad lähedased

Ärasaatmine 12. aprillil kl 11
Hingeviulis, Kalmistu tn 3a.

Avaldame sügavat kaastunnet
Silvile kalli abikaasa, Silvarile
ja Kalvarile perelega kalli isa,
vanaisa ja äia
KALLE SILDE
kaotuse puhul.
Mälestavad Pärna ja
Mäetamme pere

Südamlik kaastunne Silvarile
perega kalli isa, vanaisa ja äia
KALLE SILDE
kaotuse puhul.

Mälestavad sugulased
Saaremaalt.

Sügav kaastunne
Ingritile laste ja lastelastega
VALERI ZOLOTOVI
surma puhul.

Virve perega

*Tähtede taga koidab Sul taevas,
vaikne lootus Sul täide seal läeb...
Oleme leinas ja süütame
küünla*

MAIE RITSI
mälestuseks.
Avaldame kaastunnet omastele.
Kaalased Martna
päevakeskusest

HINGEVIUL
MATUSEBÜROO

**BÜROO AVATUD E–R 10–15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee**

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal,
matuseteenused ja -tarbed,
tuhastamine, haua- ja urnimatused,
lahkunu transport surnukuuri
(24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja
hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal.
Müüme hauakive ja -piirdematerjale.
Hinnapakumine ja info:
hingeviul@gmail.com / 58 503 340

VIIIMANE VEERG

VENDO JUGAPUU

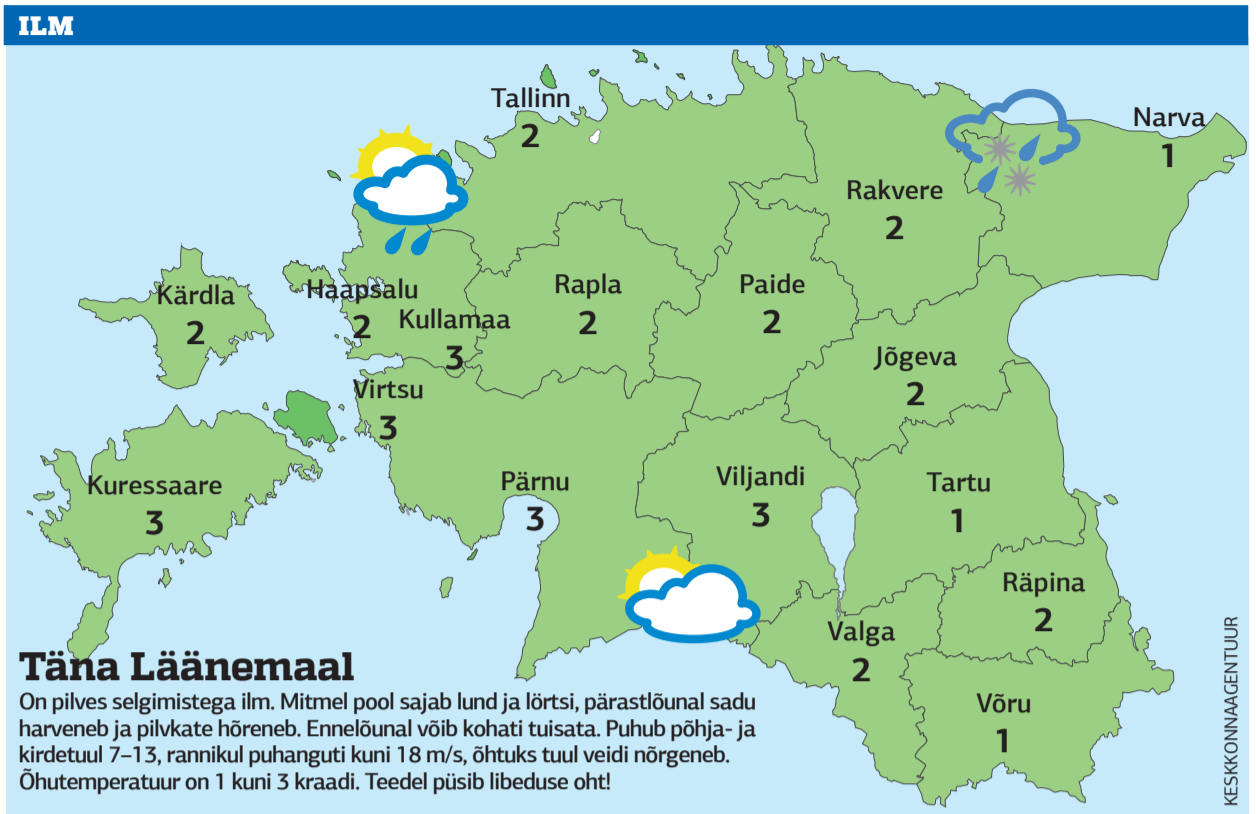
Vendo Jugapuu pani kultuurielu näitusele

Haapsalu kultuurikeskuse kino ja turunduse projekti juhti Vendo Jugapuu näeb üritustel sageli fotoaparaadiga, selle tulemusi näeb aprilli lõpuni keskuse fua-jees avatud näitusel „Pildistatud elu: Haapsalu lavadel ja linnaruumis“.

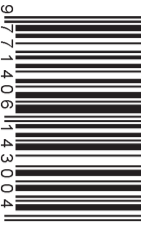
Et Haapsalu kultuurikeskus saab sel kuul 50aasta-seks, on autor valinud 34 fotot just keskuse korralda-tud üritustest: Valge Daami lavastustest, TAFF:festist, Rannalöötsast, valgussõudest, veinipeost ja muustki. „Proovisin jagada, et oleks nii esinejaid, publikut kui ka emotsioone, kuid esinejaid on vist natuke rohkem kui muud,“ ütles Jugapuu.

Jugapuu fotod võib liigitada pigem tänavafotograa-fia kategooriasse. „Mulle meeldib inimesi ja üritusi pil-distada,“ tunnistas Jugapuu. „Ka mu tehnika lubab dis-tantsilt pildistada, nii saab kätte vahetud emotsioonid. Ma vähemalt püüan tabada inimesi nende endi tead-mata.“

KAIRE REILJAN

Pühapäev kirde-, põhjatuul 2–8 (14) m/s	öö päev -4°...4°	Esmaspäev loode-, põhjatuul 1–8 (13) m/s	-1°...7°	Teisipäev kirde-, põhjatuul 3–8 m/s	-2°...6°	Kolmapäev lääne-, loodetuul 3–11 (17) m/s	-4°...7°
--	---------------------	---	----------	--	----------	--	----------

VAATA KA
WWW.LE.EE

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Jälgige Lääne Elu ka Facebookis!

Juba üle 11 000 jälgija!

Katusehooldus.ee

KATUSTE PESU JA VÄRVIMINE

- Hooldus nii kivi-, plekk- kui eterniitkatustele
- Katus säilib kauem ja maja saab värsket välisilme
- Küsi hinnapakumist:

tel 5550 9476 / info@katusehooldus.ee
www.katusehooldus.ee

Haapsalu KAUBAMAJA

SÜNNIPÄEV!

12. aprill kell 11-13

SEE ON SUUR KEVADINE PEREPÄEV!

Näomaalingud lastele Auhinnamängud

Kohal on fotograaf - tule tee koos Käpapatrulli tegelasega ägedaid pilte!

Jagame sünnipäeva kringlit!

Lapsi lõbustab Käpapatrull Chase

Külalisi naerutavad **PIIP JA TUUT**

www.haapsalukaubamaja.ee

Balti Puurkaev

- Puurkaevude pesu
- Maasoojuspuuraukude puurimine
- Puurkaevude puurimine
- Soojuspumpade paigaldus
- Pumpade paigaldus
- Raueraldusfiltrite paigaldus
- Septikute ja veetrasside paigaldus

Tel: 521 7415, 504 2999
www.baltipuurkaev.ee

TERE PERE KEVAD

Tule veeda tore päev perega Seeneplatsil

- Toredad kevadised tegevused
- Mõnus koosviibimine ja hea seltskond
- Lindudele pesakastide valmistamine ja paigaldamine

Üritusel lõövad kaasa:
HNHK Haapsalu Noorte Huvikeskus
EPR Läänemaa Selts ja teised

6. aprill Paralepa metsa seenepplats

Algusega 11:00

Kpl Jalavarjud
Haapsalu Kaubamaja II korrusel

LÕPUMÜÜK

KOGU KAUP -50%

Lääne Elu paber- ja digilehe hinnakiri		PABERLEHT	PABER+DIGI	DIGILEHT	DIGILEHE PÄEVA-PILET 1,50
1 kuu		13	17	8	
3 kuud		38	48	20	
6 kuud		73	92	37	
12 kuud		133	170	74	
E-arve		11	14	7	

473 7111
le@le.ee